

Kooskõlastustabel

Kliimaministeerium – kooskõlastatud märkustega 28.10.2025 nr 1-5/25/4294-2	
1. Eelnõu § 1 p-s 3 (seaduse täiendamine §-ga 3 ² , esimene lause) peaks olema „komisjoni“, mitte „komisjon“.	Arvestatud. Eelnõus sõna parandatud.
2. Eelnõu seletuskirja § 5 muudatuste juures lk-1 28 on kahel korral ekslikult viidatud eelnõu § 4 punktile 6, õige oleks viidata eelnõu § 5 punktile 6. Samuti on viidatud eelnõu § 4 punktile 2, õige oleks viidata eelnõu § 5 punktile 2. Eelnõu § 4 käsitleb majandusvööndi seaduse muutmist, mitte MSOS § 19 lõike 7 volitusnormi ega MSOS § 1 lõike 4 muutmist.	Arvestatud. Eelnõu seletuskirjas viited parandatud.
3. Eelnõu § 7 p-i 3 kohaselt oleks edaspidi sisemerre punkerdamiseks sisenemine lubatud Kaitseväe nõusolekul. Seletuskirjas on selgitatud, et „/.../ Praegu on punkerdamine ja laevalt laevale ümberlaadimine reguleeritud Vabariigi Valitsuse 25. juuni 2020. a määrusega nr 51 „Merel, Narva jõel ja Peipsi järvel ohtlike ning kahjulike ainete käitlemise kord ja nimistu ohtlikest ainetest, mida ei ole lubatud sisemerel transiidina vedada“, aga sellest ei piisa, sest määrusega on küll kehtestatud sisemeres käitlemise nõuded, kuid puudub kontrollimehhanism selle üle, millal seda tehakse ja kus.“ Kliimaministeeriumi juhib tähelepanu, et viidatud määruse nr 51 § 6 lõike 1 kohaselt teavitatakse Kaitseväge punkerdamisest 48 tundi ette ning määruse nr 51 § 6 lõike 2 kohaselt on teavituse sisuks muu hulgas käitlemisel osalevate laevade andmed, käitlemiskoha koordinaadid, käitlemise alustamise aeg, teave ohtlike ainete kohta, eeldatav käitlemise kestus. Palume seletuskirjas täpsustada, mida mõeldakse selle all, et „puudub kontrollimehhanism selle üle, millal seda tehakse ja kus“, sest sellekohane teave peab Kaitseväel olema olemas oleva vastavasisulise teavituse kaudu juba täna kehtiva regulatsiooni kohaselt.	Antud selgitus. Topelt teavitamise kohustust ettevõtjale ei jää ega tule. Vabariigi Valitsuse 25.06.2020 määrus nr 50 täpsustab, mis andmed peab ettevõtja esitama nõusoleku saamiseks. Ettevõtja jaoks ei muutu andmete esitamisel midagi, ka tulevikus esitab ta elektroonilise mereinfosüsteemi kaudu andmed. Ettevõtja peab tulevikus saama nõusoleku punkerdamiseks RiPS § 14 lg 1 ¹ alusel. Seletuskirja punkt 6.3 ei käsitle punkerdamisega seonduvat, vaid teisi tegevusi, seetõttu ei ole selles ka mõju looduskeskkonnale hinnatud punkerdamise

<p>Määruse nr 51 § 6 lõike 3 kohaselt annab ohtlike ainete käitlemiseks loa Kaitsevägi elektroonilise mereinfosüsteemi kaudu kooskõlastatult Keskkonnaametiga. Kui eelnõu kohaselt oleks sisemerre sisenemiseks punkerdamise eesmärgil edaspidi vaja Kaitseväe nõusolekut riigipiiri seaduse alusel ja sisemerre punkerdamiseks on täna kehtiva määruse nr 51 kohaselt vajalik Kaitseväe luba, siis palume seletuskirjas selgitada, millega selline topeltloastamine on põhjendatud ja milliseid andmeid on täiendavalt, lisaks määruses nr 51 kirjeldatud andmetele, mida täna esitatakse, plaanis edaspidi sisemerre sisenemiseks nõusolekut taotlevatelt laevadelt küsida.</p> <p>Lisaks võib punkti seletusest lugeda, et punkerdamisele kooskõlastuse saamise kohustuse tekkimise üks põhjus on, et hoida merekeskkonda ning vähendada võimalikku keskkonnakahju tekkimist ning selle tekkimisel ranniku mõjutamist. Samas on seletuskirja mõjude all märgitud (SK p 6.3), et muudatusel ei ole mõju looduskeskkonnale. Palume siinkohal hinnata, kuidas aitab punkerdamise ja laevalt laevale operatsioonidele loa saamise kohustus hoida looduskeskkonda.</p>	<p>vaatest. Punktis 6.3 on hinnatud mõju, mis võib kaasneda RiPSi lisatava § 14² nõuete täitmise või täitmata jätmise korral. Nagu eespool öeldud, on punkerdamiseks nõusoleku saamine § 14 lõike 1¹ kohane tegevus.</p>
<p>4. Palume võimalusel täiendada eelnõu §-i 2 meresõiduohutuse seaduse (MSOS) §-de 78 ja 79¹ muudatustega ning uue paragrahvi riigilõivuseaduse § 142⁴⁷ puudutavate muudatustega, mis on toodud käesoleva kooskõlastuskirja lisas koos täpsemate selgitustega. Leiame, et antud muudatusettepanekud panustavad meresõiduohutuse ja mereolukorratähtsuse tagamise ning merekeskkonna kaitsesse, võimaldades paremini tagada territoriaalmeres viibivatel välisriigi lippu kandvatel laevadel esinevate puuduste kontrollimist ja kõrvaldamist, ning palume võimalusel nendega arvestada eelnõu edasisel menetlemisel.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu täiendatud.</p>
<p>5. Eelnõu punkti 4 (§ 22⁴ lõige 3) muudatusega sätestatakse, et <u>kaitselelenduse järelevalveteenistusel on õigus kehtestada nõudeid</u> kaitselelenduse lendusohutuse tagamiseks, kui seadusega ei ole kehtestatud teisiti. Seletuskirjas märgite: „<u>Selle hulka kuulub muu hulgas õigus järelevalve ühe osana anda asjakohaseid lube ja sertifikaate ning tunnustada teiste asutuste ja organisatsioonide välja antud lube ja sertifikaate. Võrdluseks, et paljudes riikides on seaduse või haldusaktiga antud õigus MAA-le kehtestada eelkõige lennuohutuse tagamise eesmärgil kaitselelenduse nõuded nii õhusõidukitele, rajatistele, seadmetele, organisatsioonidele kui ka isikutele. Näiteks Soome lendusseaduse §-d 6 ja 7 jagavad lennu(ndus)ohutuse eest vastutuse ja nõuete kehtestamise õiguse õhuväe ja Soome MAA vahel. Saksamaal on see õigus samuti jagatud õhuväe ja MAA vahel. Mõlemas riigis seaduse tasemel kaitselelendusele nõudeid ei ole kehtestatud, vaid need on kehtestatud peamiselt asutusesiseste haldusaktidega. Meetmed, mida KLJT (haldus)järelevalve käigus kohaldada saab, on sätestatud</u></p>	<p>Arvestatud. Eelnõust säte välja jäetud.</p>

<p><i>Vabariigi Valitsuse seaduses. Praegu on peamine kaitseennunduse regulatsioon sätestatud kaitseministri 18. oktoobri 2019. a määruses nr 20 „Kaitseennundusmäärustik“</i></p> <p>Nõustuda ei saa, et kaitseennunduse järelevalveteenistusel on õigus kehtestada nõudeid kaitseennunduses lennuohutuse tagamiseks. Lennundusõiguses saavad õigused ja kohustused tuleneda vaid lennundusseadusest (edaspidi <i>LennS</i>) või selle alusel antud õigusaktidest. LennS-is on selgelt sätestatud, et kaitseennunduses on asjakohaste nõuete kehtestamine delegeeritud <u>kaitseministrile</u> (LennS § 7² lõige 3 ning 7³. peatükkist tulenevad volitusnormid), mitte Kaitsevæele. Kaitsevæe korralduse seaduse reguleerimisalas ei ole lennundusõiguse reguleerimine, mistõttu käesoleva eelnõuga eriregulatsiooni kehtestamine LennS-is sätestatust ei ole lubatav. Palume nimetatud osas eelnõu ja seletuskirja täiendada ja vastuolu likvideerida.</p>	
<p>6. Nõustuda ei saa ka seletuskirjas märgituga: „<i>Selle hulka kuulub muu hulgas õigus järelevalve ühe osana anda asjakohaseid lube ja sertifikaate ning tunnustada teiste asutuste ja organisatsioonide välja antud lube ja sertifikaate</i>“. Oleme seisukohal, et MAA poolt teostatava järelevalvemenetlusega ei ole hõlmatud asjakohaste lubade ja sertifikaatide jne väljastamine. Näiteks, kaitseennunduses tegutsemise korral peab olema kehtiv asjaomane sertifikaat või luba (LennS § 46²⁸). Selle sertifikaadi või loa väljastab MAA. Kõnealuse loa või sertifikaadi andmine ei toimu järelevalvemenetluse käigus. Luba või sertifikaat väljastatakse, kuna loa või sertifikaadi andjaks on määratud vastav organ (MAA). Järelevalvemenetlusega on tegemist, kui kontrollitakse, kas kõikidel isikutel või organisatsioonidel on vajalik luba või sertifikaat olemas. Palume nimetatud osas seletuskirja täiendada ja vastuolu likvideerida.</p>	<p>Arvestatud. Seletuskiri täiendatud ja eksitus parandatud.</p>
<p>7. Seoses eelnevas lõikes märgituga, soovime taaskord juhtida tähelepanu (oleme teinud seda ka varasematel aastatel) puudustele regulatsioonides, mis käsitlevad MAA-d kui pädevat organit, MAA-d kui järelevalvemenetluse läbiviijat, väärtõu menetluse koosseise ning vastutuse sätteid. Nimelt tekib olukord, kus MAA on pädev organ tegema toimingut, samas on ta ka pädev järelevalve organ tehtud toimingute üle kontrolli teostamisel ehk ta kontrollib iseenda tegevust. Selline olukord, ei taga järelevalve sõltumatust ja erapooletust. LennS näeb nõuete rikkumise korral ette ka vastutusele võtmise, mis praktikas tähendaks, et MAA peaks määrama teatud olukordades karistuse iseendale. Samas reguleerib LennS vaid <u>tsiviilennunduse menetluspädevusi ja vastutusele võtmise sätteid</u> (va kaitseennunduses MÕS geograafiliste alade osa). LennS § 60⁵⁶ lõike 1 kohaselt on Transpordiamet LennS §-des 60⁵–60⁷, 60⁹, 60¹⁰, 60¹²–60²⁰, 60²²–60²⁵, 60²⁷, 60²⁸, 60³¹, 60³⁵, 60³⁹–60⁴², 60⁴⁶, 60⁴⁷ ja 60⁵³–60⁵⁵ sätestatud väärtõude kohtuväline menetleja. Viidatud LennS koosseisud ning menetluspädevuse alused ei ole</p>	<p>Antud selgitus. Märgime, et MAA ei tee riiklikku järelevalvet, vaid haldusjärelevalvet. Riiklikku järelevalvet teeb Kaitsevægi geograafilistes alades ja ajutistes geograafilistes alades ebaseadusliku lendamise üle, kuid selle üle ei tee järelevalvet MAA, vaid teised Kaitsevæe üksused.</p>

<p>omistatavad kaitselendundusele. Eeltoodu valguses palume analüüsida MAA pädevuse osas väljatoodud konflikti ning sisustada puudavas osas kaitselendunduse menetluspädevuste ja vastutuse sätteid.</p>	
<p>8. Kaitseministeeriumi poolt 2022. a algatatud LennS muutmise eelnõuga on kahetsusväärset tekitatud vastuolu ka LennS § 7 lõikega 10, kui kehtestati § 60⁵⁶ lõikes 1¹ (ja teistes lõigetes) viide õhusõiduki juhi poolt <u>lennureeglite</u> rikkumise menetluspädevusele. Paraku, meie märkustega menetluse käigus ei arvestatud. Vastavalt LennS § 7 lõikele 10 on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 1139/2018 (edaspidi <i>EASA alusmäärus</i>) alusel vastu võetud <u>rakendusmääruste mõistes</u> pädev asutus <u>Transpordiamet</u>. Kõnealuse EASA alusmääruse alusel on kehtestatud rakendusmäärus 923/2012, millega kehtestatakse ühised lennureeglid ning aeronavigatsiooniteenuseid ja -protseduure käsitlevad käitamissätted. LennS § 4 lõike 3 ja lõike 3¹ kohaselt tuleb õhusõidukite liiklemisel Eesti õhuruumis juhendada riigisisestest lennureeglitest ja lennureeglitest, mis on sätestatud komisjoni rakendusmääruses (EL) nr 923/2012 ning erisused saab kehtestada taristuministri määrusega. Seega on lennureeglite rikkumise menetluspädevus Transpordiametil ning viited teiste asutuste sellekohasele pädevusele tuleb tunnistada kehtetuks.</p>	<p>Mitte arvestatud. Seoses lennundusseaduse revisjoniga teeme ettepaneku analüüsida probleemi ja see lahendada revisjoni ning uue lennundusseaduse eelnõu koostamise protsessi käigus.</p>
<p>9. KKS §-s 47 reguleeritakse jõu kasutamist tsiviilõhusõiduki tekitatud ohu tõrjumiseks. Lennundusõiguses saavad õigused ja kohustused tuleneda vaid lennundusseadusest või selle alusel antud õigusaktidest. Kaitseväge korralduse seaduse reguleerimisalas ei ole lennundusõiguse reguleerimine, mistõttu käesoleva eelnõuga eriregulatsiooni kehtestamine LennS-is sätestatust ei ole lubatav. Palume nimetatud osa KKS-st eraldada ja kehtestada see LennS-is.</p>	<p>Mitte arvestatud. KKS § 47 sätte eesmärk ei ole reguleerida lennundust, sealhulgas lennuohutust ega lennureegleid, vaid reguleerida rahuajal tsiviilõhusõiduki suhtes jõu kasutamist riigikaitse või riigi julgeoleku tagamise eesmärgil, ning millel võib olla väga suur mõju. KKS § 1 lõikes 1 sätestatakse, et seadus sätestab Kaitseväge õigusliku seisundi ja ülesanded, Kaitseväge ülesehituse, Kaitseväge juhtimise alused ja Kaitseväge poolt jõu kasutamise alused. Nimetatud paragrahv kehtestati, et täpsustada Kaitseväge jõu kasutamise reegleid ning selle normi otsene adressaat on Kaitseväge, mitte kolmandad isikud. Tulenevalt normi eesmärgist peab see säte</p>

	<p>olema kehtestatud KKSis, mitte LennSis. Viimane ei reguleeri riigikaitseks ja riigi julgeoleku tagamiseks vajalikke nõudeid ega tegevusi, vaid selle eesmärk on reguleerida tsiviillennundust, täpsemalt selle lennundustegevust ja lennundusjulgestuse korraldamist ning lennuohutuse tagamise aluseid. Lennundustegevuseks loetakse tegevusvaldkonda, mis on seotud (tsiviil)õhusõiduki käitamise, mehitamise, valmistamise ja hoolduse, lennuliikluse teenindamise, lennuväljade ja kopteriväljakute käitamise ning lennundusspetsialistide koolitamisega. LennSi kohaldatakse tsiviillennunduses ja riiklike õhusõidukite suhtes, kui seaduse või välislepinguga ei ole sätestatud teisiti. Seega ei käsitle LennS riigikaitse ja riigijulgeoleku tegevusi ega nendeks ettevalmistavaid tegevusi, need reguleeritakse (LennSi suhtes) eriseadustes.</p>
<p>10. Ühtlasi juhime tähelepanu, et hetkel on §-s 47 reguleeritud tsiviilõhusõiduki tekitatud ohu tõrjumist. Kehtivas regulatsioonis on arvestatud vaid <u>mehitatud</u> tsiviilõhusõiduki tekitatud ohuga (viited lennuplaanile, lennujuhtidele jne), samas termin „tsiviilõhusõiduk“ hõlmab endas ka <u>mehitamata</u> õhusõidukit. Kuna ohtu on võimalik tekitada ka <u>mehitamata</u> õhusõidukiga (droon), tuleks ka vastavas osas ohu tõrjumist reguleerida. Palume nimetatud osas sätte sisu analüüsida ning esitada regulatsioon mehitamata õhusõidukite poolt tekitatud ohu tõrjumiseks ning seda LennS-i täiendamise kaudu. Käesoleva ettepaneku valguses palume koostöös Justiits- ja Digiministeeriumiga vaadata üle karistusseadustikus (KarS) sätestatud koosseisud, mis reguleerivad „õhusõidukit ja sellega tekitavat kahju“. Arvestades lennunduse kiiret arengut on kõiki koosseise kahju põhjustamise osas võimalik täita ka <u>mehitamata</u> õhusõidukite vahendusel</p>	<p>Antud selgitus. Paragrahvis 47 sätestatu kehtib üksnes mehitatud õhusõiduki suhtes, sest sündmus ja olukord saab tekkida ainult mehitatud õhusõidukiga (ehk nn renegaat) ning sarnase regulatsiooni vajadus KKS-is puudub mehitamata õhusõiduki suhtes. Viimasel juhul kohaldatakse KorSi või muud asjakohast seadust olukorra lahendamiseks, mitte KKS-i.</p>

<p>ehk analüüsimist vajab, kas kehtivad KarS regulatsioonid katavad mõlemad kategooriad ehk mehitatud, kui mehitamata õhusõidukiga seotud tegevused.</p>	<p>2022. a tehtud lennundusseaduses on selgitatud: „Teine suurem muudatus on mehitamata tsiviilõhusõiduki suhtes riikliku järelevalve käigus kohaldada lubatavate meetmete (nn droonitõrje meetmed) lisamine seadusesse. Kehtiva LennSi § 52 reguleerib praegu ainult seda, kuidas lennujuht võib sundmaandada mehitatud õhusõidukit ning Kaitseväe korralduse seaduse (edaspidi KKS) §-s 47 on kehtestatud (mehitatud) tsiviilõhusõiduki suhtes jõu kasutamise regulatsioon (nn renegaat). Mehitamata tsiviilõhusõidukite kaitse- ja kasutusstrateegias on loetletud hulk ohtusid, mida mehitamata õhusõidukid tekitada võivad – alates lennuohutuse mittetagamisest kuni otseste riigi julgeoleku ohtudeni välja. Riikliku järelevalve käigus kohaldada lubatud meetmed on seotud avaliku korra tagamise ja riigi julgeoleku kaitsmisega, mistõttu neid ei saa kohaldada iga juhtumi korral.“</p>
<p>11. KKS § 47 lõike 6 kohaselt kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega tsiviilõhusõiduki tekitatava ohu määratlemise ja sellele ohule reageerimise korra ning Kaitseväe poolt tsiviilõhusõiduki tekitatud ohu tõrjumiseks relvastatud jõu kasutamise või sellega ähvardamise korra. Vabariigi Valitsuse määruse „Jõu kasutamine tsiviilõhusõiduki tekitatud ohu tõrjumiseks“ § 1 lõike 3 kohaselt kehtestatakse renegaadiohu määratlemise, jõu kasutamise ja Vabariigi Valitsuse volitatud ministrite määramise kord <u>lisas</u>. Juhime tähelepanu, et viidatud lisa ei ole võimalik määrusest leida. Kui määruse lisa kehtestatakse piiratult, siis kõnealust fakti peaks ka määrus kajastama. Palume vastavas osas puudus likvideerida.</p>	<p>Antud selgitus. Viidatud määruse on kehtestanud Vabariigi Valitsus 11.12.2008. Antud küsimuse lahendamine kuulub Vabariigi Valitsuse, mitte Kaitseministeeriumi pädevusse.</p>
<p>12. Eelnõu punktide 8–10 ja 12 muudatused ei ole kooskõlas lennundusseadusega.</p>	<p>Arvestatud osaliselt.</p>

KKS § 50 järgi on julgeolekuala: 1) Kaitseväe territoorium; 2) Kaitseväe laevad, lennuvahendid ja sõidukid; 3) territoorium, mille Kaitseväe juhataja või tema poolt volitatud ülem on ajutiselt julgeolekualana määratlenud.

KKS § 52 kohaselt ei tohi julgeolekualal viibida ilma Kaitseväe loata (lõige 1). Julgeolekualal viibimiseks loetakse ka Kaitseväe territooriumil, selle kohal või riigikaitse ülesannetega sadamas ratastel või muul veermikul maapinnaga kontaktis liikuva sõiduki, õhusõiduki või muu lendava seadme või veesõiduki või muu ujuvvahendi, sealhulgas osaliselt või täielikult automaatse või kaugjuhitava sõiduki või vahendi kasutamist (lõige 3).

Seega nähtub, et § 52 lõike 3 alusel loetakse julgeolekualal viibimiseks ka julgeolekuala kohal õhusõiduki või muu lendava seadme kasutamist. Eelnõu muudatustega tuuakse kõnealustesse sätetesse juurde ka „*julgeolekuala vahetu läheduse*“ mõiste. Eelnõu järgnevate muudatustega (alates punktist 12) antakse õigus erimeetme kohaldamiseks ja piirangute kehtestamiseks julgeolekuala kaitse eesmärgil selle vahetus läheduses.

Arusaadavalt võib olla vajalik teatud alade või objektide kohal lendamist piirata. Küll ei saa lennundusõiguse vaates olla lubatav õhuruumi piirangute seadmine väljaspool lennunduse õigusakte ning tehes seda lendamise piiramiseks ettenähtud menetluskorda eirates.

Olete eelnõus reguleerinud julgeolekuala ja selle vahetu läheduse mõisteid selliselt, et kaitsta on vaja ka õhuruumi nende alade või objektide kohal. Kui õhuruum loetakse hõlmatuks julgeolekuala ja selle vahetuse läheduse mõistetega (vt § 52 lõige 3) ning edaspidistes sätetes antakse õiguseid julgeolekuala osas erimeetmete kohaldamiseks, tähendab see, et reguleerite KKS-is õhuruumiga seotud piiranguid, mis ei ole aga lubatav. Õhuruumi puudutavas osa tuleb piirangute seadmiseks järgida LennS-is sätestatud korda ja tingimusi, mis tähendab, et KKS-is on lubatud esitada vaid viide LennS-is antavale õiguslikule alusele (LennS § 4¹). Seega tuleb teil luua eraldi lõige, mis sätestab, et julgeolekuala või selle vahetu läheduse kaitse eesmärgil on võimalik õhuruumis piiranguid seada LennS-is sätestatud korda ja tingimusi järgides.

Geograafilisi piirkondi mehitamata õhusõiduki lendamise piiramiseks lennuohutuse, riigi julgeoleku ja avaliku korra tagamise ning keskkonnakaitse eesmärgil võimaldab liikmesriigil kehtestada komisjoni rakendusmääruse nr 947/2019 artikkel 15, mille rakendamiseks on vastavad õigused ja kohustused

Eelnõu täiendatud ning julgeolekuala puudutava õhuruumi ja geograafilise ala või ajutise geograafilise alaga loodud seos. Eelnõust välja jäetud õhuruumi piiranguid puudutavad sätted.

sätetatud LennS §-s 4¹. Kõnealuse EL rakendusmääruse kohaldamisala reguleerimine väljaspool lennundusõigust (s.t kaitseväe korraldamise seaduses) ei ole lubatav.

Vabariigi Valitsuse korraldusega nr 229 „Lennupiirangud õhusõidukitele ja geograafilised alad mehitamata õhusõiduki lendamise piiramiseks“ on kehtestatud alalised lennupiirangud (mehitatud õhusõidukitele) ja geograafilised piirkonnad (mehitamata õhusõidukitele) Kaitseministeeriumi valitsemisala alades lendamise piiramiseks. Ajutise geograafilise piirkonna kehtestamisel mehitamata õhusõiduki lendamise piiramiseks tuleb lähtuda LennS § 4¹ lõikest 2 ning Vabariigi Valitsuse määrusest nr 82 „Mehitamata õhusõidukite lendamise piiramiseks ajutise geograafilise ala kehtestamise, lõpetamise ning sellest teavitamise kord,“ ja Vabariigi Valitsuse määrusest nr 81 „Lennupiirangute alas või geograafilises alas või ajutises geograafilises alas lendamiseks loa taotlemise ja selle andmise kord ning loa andja määramine“.

Märgite eelnõu § 1 punktis 10, et ajutisi julgeolekualasid on võimalik kehtestada ka varjatult s.t Kaitseväel on erandjuhul õigus jätta ajutine julgeolekuala tähistamata, kui seda nõuab riigikaitseline varjatud iseloomuga ülesanne. Kui nüüd lähtuda eelnõu loogikast, et julgeolekualal viibimiseks loetakse ka selle ala või objekti kohal õhuruumis viibimist, tähendaks see, et ajutine varjatud julgeolekuala ning sellega kaasnevad õhuruumi piirangud – ei ole õhuruumis lendajatele teada (eelnõu kohaselt jäetakse see tähistamata). Arusaadavalt ei ole võimalik õhuruumis lendamise piiranguid kehtestada selliselt, et piirangud on käitajate eest varjatud. Lendamise piiramine on võimalik vaid siis, kui piirangud on avalikustatud.

Seega, kui Kaitseväe julgeolekuala kohale on vaja tekitada alaline piiranguala (nt lõhkemoonalaod), siis tuleb seda teha LennS § 4¹ lõikes 1 nimetatud Vabariigi Valitsuse korraldusega. Kui soovitakse julgeolekuala kohal mehitamata õhusõidukite lendamist piirata ajutiselt, siis seda saab teha LennS § 4¹ lõikes 2 sätestatud korda järgides. Ehk asjaolu, et ala on tunnistatud julgeolekualaks KKS-i mõistes, ei anna sellele alale automaatset õigust õhuruumis piirangute kehtestamiseks. Alaline või ajutine õhuruumi piirang tuleb kehtestada (sh avalikustada) eraldiseisvalt ja seda vaid lennundusseaduses sätestatud korda ja tingimusi järgides. Seega ei saa KKS § 52 lõikele 3 tuginedes öelda, et mehitamata õhusõiduk lendas luba omamata julgeolekualal, kui selle ala või objekti kohale ei ole geograafilist piirkonda kehtestatud. Kui geograafiline piirkond on kehtestatud, siis rikkus mehitamata õhusõiduki käitaja geograafilise piirkonna käitamise nõudeid, mitte julgeolekualale loata sisenemist (mis KarS § 266

kohaselt on Politsei-ja Piirivalveameti menetletav väärtetu). Ühtlasi juhime tähelepanu KarS §-le 266 (omavoliline sissetung ja lahkumismõnude täitmata jätmise) sätestatud koosseisule, mille valguses tekib vastuolo KKS §-ga 56², kuna KarS-i kohaselt on Kaitseväge julgeolekualale loata sisenemise ja seal viibimise¹ väärtetemenetleja Politsei-ja Piirivalveamet.

Palume tutvuda ka ülalnimetatud Vabariigi Valitsuse korralduse ja määruste seletuskirjadega, kus oleme Kaitseministeeriumi valitsemisala julgeolekualade osa selgitanud. Seletuskirjast leiate: „sätestatakse lennupiirangud riigi julgeoleku tagamise eesmärgil. Need alad kehtestatakse peamiselt Kaitseväge objektide kohale, kus kehtib ka Kaitseväge korralduse seadusest (KKS) tulenevalt julgeolekuala. KKS § 52 lõike 1 kohaselt on Kaitseväge julgeolekualal viibimine keelatud, välja arvatud Kaitseväge loal. Sama paragrahvi lõige 3 sätestab, et julgeolekualal viibimiseks loetakse ka Kaitseväge territooriumil, selle kohal või riigikaitse ülesannetega sadamas ratastel või muul veermikul maapinnaga kontaktis liikuva sõiduki, õhusõiduki või muu lendava seadme või veesõiduki või muu ujuvvahendi, sealhulgas osaliselt või täielikult automaatse või kaugjuhitava sõiduki või vahendi kasutamist. Lennupiirangutega antakse igale sellisele objektile kõrgus, kus ilma Kaitseväge loata viibida ei või. Praegu ei ole kõrgus selgelt seadusega määratud ning lähtuda tuleb asjaõigusseadusest, ent see on abstraktne ja sellega ei ole tagatud see, et piloodid teaks, kui kõrgelt nad võivad konkreetsest Kaitseväge objektist üle lennata. Sarnaselt riigipiiri läheduses madalalt lendamisega (vt eelmine punkt), on Kaitseväge jaoks oluline teada, kes ja mis eesmärgil lendab madalalt tema objektidest üle. Praegu ei ole kavas kehtestada ühtegi keeluala, mille tulemusena oleks lennupiiranguna lendamine keelatud, vaid piiranguna seatakse, et tuleb taotleda luba. Luba taotletakse LennS § 4¹ lõigete 8 ja 9 alusel kehtestatava Vabariigi Valitsuse määruse „Lennupiirangute alas või geograafilises alas või ajutises geograafilises alas lendamiseks loa taotlemise ja selle andmise kord ning loa andjate määramine“ kohaselt.“²

Palume nimetatud osas vastuolud likvideerida – eemaldada KKS-ile omastest mõistetest õhuruum ning esitada õhuruumi puudutavate piirangute osas selge viide LennS-ile.

13. Seoses „ohutusala“ reguleerimisega peame vajalikuks märkida, et ka selles küsimuses kohalduvad eelnevates punktides esitatud põhimõtted õhuruumis lendamise piiramiseks³. Ühtlasi tekib küsimus, kas eelnõu muudatuste korral on arvestatud, et mehitamata õhusõidukite lendamise piiramiseks on juba

Antud selgitus.

Kliimaministeeriumi viidatud
kaitseministri 26.06.2015 määrus nr 16 on

¹ KKS § 52 lõige 3 kohaselt loetakse ka julgeolekuala kohal õhuruumis käitumist julgeolekualal viibimiseks.

² Vabariigi Valitsuse korralduse nr 229 seletuskiri

³ Eelnõu seletuskiri (lk 15): „Küll aga säilib ohutusala ülapiir õhuruumist tuleva ohu eest kaitsmiseks“

Vabariigi Valitsuse korralduse nr 229 punkti 1.3. sätestatud, et mehitamata õhusõiduki lendamise piiramiseks geograafiliste koordinaatide piiritlemisel lisandub riigi julgeoleku või avaliku korra tagamise eesmärgil ohutusala kuni 50 meetri ulatuses maa-ala või ehitise (edaspidi objekt) kinnistu piirist kui see on vajalik objekti töövõime säilitamise või ohu vältimiseks. Ohutusala kehtib korralduse punktis 5.1 kehtestatud alades mehitamata õhusõiduki lendamise piiramiseks.

Juhime tähelepanu ka kaitseministri määrusele nr 16 „Riigikaitse ehitise töövõime kriteeriumid, piirangute ruumiline ulatus ja andmed riigikaitse ehitise töövõimet mõjutavate ehitiste kohta“. Käesoleva eelnõu seletuskirjas märgite: „*Paljud linnakud, näiteks lahingumoonalaod, on ohutuse põhjustel eraldatud ja asuvad hajaasustusega kohtades, kuhu politseipatrulli reageerimine võtab aega. Isik, kes pildistab või jälgib linnakut, on tõenäoliselt selleks ajaks juba lahkunud ja ei ole enam võimalik kindlaks teha tema isikut ega motive*“. Eelnõu seletuskirjas esitatud näited on aga kaetud riigikaitseobjekti piiranguvööndiga⁴, mistõttu tekib eelnõu valguses küsimus, mis vahe on riigikaitseobjekti piiranguvööndil ning riigikaitseobjekti vahetu läheduse ning ohutusala terminite vahel? **Palume nimetatud osas eelnõu ja seletuskirja täiendada ja vastuolu likvideerida.**

kehtestatud ehitusseadustiku § 120 lg 4 alusel, mille sisu on piirangute kehtestamine riigikaitse ehitise ümbruses või seda mõjutada võivate ehitiste ehitamisel. Seega viide kaitseministri 26.06.2015 määrusele nr 16 ei ole käesolevas eelnõus kavandatavate muudatustega seoses relevantne. Määruse eesmärk on selle § 1 järgi kehtestada riigikaitse ehitise ning seal asuvate süsteemide ja seadmete töövõime kriteeriumi ja piiranguvööndi ruumiline ulatus ning ruumilised piirangud ehitiste osas, mis võivad ohustada riigikaitse ehitist või sellele ehitisel määratud ülesande täitmist või mis võivad mõjutada sellise ehitise töövõimet. Ehk siis teisisõnu on sätestatud piiranguvöönd kauguse ja kõrguse osas – tuuleelektrijaamade, päikeseelektrijaamade jms ehitiste puhul. Püsivate julgeolekualade puhul on täiesti asjakohane kehtestada piirangud Vabariigi Valitsuse 25.08.2022 korraldusega nr 229, ent liikuva julgeolekuala (veesõidukid, sõidukid, õhusõidukid) kohale ei ole võimalik geograafilist ega ajutist geograafilist ala kehtestada. Ala saab

⁴ (2) Riigikaitse ehitise piiranguvöönd on riigikaitse ehitise välisseinast või riigikaitse rajatise välispiirjoonest või kinnisasja välispiirjoonest:

- 1) kuni 25 meetrit ehitise osas, mille kasutamise otstarbest võib tuleneda oht riigikaitse ehitisele või riigikaitse ehitise ülesannete täitmisele;
- 2) kuni 300 meetrit linnades, alevikes ja alevites ehitise osas, mis võib mõjutada riigikaitse ehitise töövõimet;
- 3) kuni 2000 meetrit küldes ehitise osas, mis võib mõjutada riigikaitse ehitise töövõimet.

	<p>kehtestada ainult juhul, kui objekt püsib paigal ja sellel on igal ajal samad koordinaadid. Laeva ohutusala põhimõte on sama, mis julgeolekuala vahetul lähedusel, kuid meetmed, mida kohaldatakse selles, on suures mahus erinevad ning neid kohaldatakse mitmel juhul teistel alustel võrreldes maismaal püsiva julgeolekualaga.</p>
<p>14. Eelnõu § 1 punktidega 12–16 sätestatakse Kaitseväe julgeolekuala kaitse eesmärgil täpsem erimeetmete kohaldamise ja piirangute kehtestamise õiguslik regulatsioon. Esitatud selgituste kohaselt on kehtivas praktikas puudu õiguslikud alused erimeetmete kohaldamiseks. Sellise tõlgendusega ei saa nõustuda.</p> <p>Õhuruumis lendamise piiramiseks on kõik erimeetmed juba kehtiva LennSi alusel kehtestatud ning kaitselendunduses LennSi tingimustel ja korras ka rakendatavad. Seletuskirjas märgite: „<i>Näiteks võib tuua linnaku vahetus läheduses asuva isiku, kes lennutab mehitamata õhusõidukit lahingumoonalao kohal, kuid kui kaitsevälased linnaku vahetusse lähedusse väljuvad, on ta pakkinud mehitamata õhusõiduki juba auto pakiruumi. Sel juhul oleks vaja kaitsevälastel sõiduk peatada (eelnõuga § 54⁶) ja vallasasi läbi vaadata (eelnõuga § 54⁹), et tuvastada pakiruumis mehitamata õhusõiduki olemasolu ja selles olevad pildid või videod Kaitseväe linnakust.</i></p> <p>Kõik seletuskirjas nimetatud erimeetmed on juba LennS-i geograafiliste piirkondade kehtestamise korral ala valdajatele tagatud. LennS § 60² lõige 1 annab <u>geograafilise piirkonna kehtestamisel ala valdajale õiguse kasutada</u> KorS §-des 30 (küsitlemine ja dokumentide nõudmine), 31 (kutse ja sundtoomine), 32 (isikusamasuse tuvastamine), 37 (isiku joobeseisundi kontrollimine ja tuvastamine), 38 (alkoholijoobe kontrollimine ja tuvastamine kohapeal), 49 (vallasasja läbivaatus), 50 (valdusesse sisenemine), 51 (valduse läbivaatus) ja 52 (vallasasja hoiulevõtmine) sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korrakaitseeaduses sätestatud alusel ja korras.</p> <p>LennS § 60² lõiked 8-10⁵ reguleerivad õigust kasutada mehitamata õhusõiduki maanduma sundimisel füüsilist jõudu, tulirelva, erivahendit või võtta mehitamata õhusõiduki juhtimise arvutiseadmega üle</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Eelnõust õhuruumi kasutamist piiravad sätted eemaldatud.</p>

⁵ Lõike 9 kohaselt võib vahetu sunni rakendamisel kasutada järgmisi erivahendeid:

1) raadioside segajat;

<p>korrakaitse seaduses sätestatud alusel ja korras, arvestades käesoleva seaduse erisusi, nii kaua, kui seda on eesmärgi saavutamiseks vältimatult vaja.</p> <p>Lennundusõiguse väliselt või sellega paralleelselt õhuruumi piiramise reguleerimine, ei ole lubatav. Nagu käesoleva vastuskirja eelnevates punktides oleme selgitanud, tuleb õhuruumi mõiste eraldada julgeolekualast ning sätestada eraldiseisva lõikena, et kui julgeolekuala kaitseks on vajalik ka õhuruumis piiranguid seada, tuleb seda teha LennS-i alusel ja selles sätestatud korras ja tingimustel.</p> <p>Palume nimetatud osas eelnõu ja seletuskirja täiendada ja vastuolu likvideerida.</p>	
<p>15. Juhime tähelepanu KKS §-le 56². Kaitseväge loata Kaitseväge territooriumil, <u>selle kohal liikuva õhusõiduki või muu lendava seadme</u>, mis on osaliselt või täielikult automaatne või kaugjuhitav, kasutamise eest –karistatakse rahatrahviga kuni <u>200</u> trahviühikut. Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –karistatakse rahatrahviga kuni <u>6400</u> eurot.</p> <p>Lennundusõigusega seotud menetluspädevused saavad tulla vaid LennS-ist (vt ka punktis 1 esitatud põhjendusi), mitte KKS-st. LennS §-s 60⁵³ on sätestatud, et mehitamata õhusõiduki süsteemi kaugpiloodi poolt mehitamata õhusõiduki käitamisnõuete rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni <u>300</u> trahviühikut. Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –karistatakse rahatrahviga kuni <u>12 000</u> eurot. LennS-s reguleeritud koosseisud ning menetluspädevuse alused ei ole omistatavad kaitselendundusele, mis tähendab, et kaitselendunduse osas tuleb LennS-i täiendada. KKS-i valguses nähtub, et Kaitseministeeriumi geograafiliste piirkondade käitamisnõuete rikkumise korral on leebem trahviühikute määr, kui LennSis. Kuna tegemist on lennundusõiguse reguleerimisalaga palume vastav regulatsioon KKS-st eemaldada ning esitada see LennS-i muutmise kaudu.</p>	<p>Antud selgitus.</p> <p>Tõstatatud teema jääb väljapoole käesoleva seaduse eesmärki ning vajab täiendavat analüüsi. Teeme ettepaneku analüüsida ja vajadusel murekohtadega tegeleda lennundusseaduse revisjoni ja uue lennundusseaduse eelnõu koostamise protsessi käigus.</p>
<p>16. Eelnevates punktides esitatud põhjendused õhuruumi piiramise kohta kohalduvad ka eelnõus esitatud Kaitseliitu puudutavatele sätetele. Kaitseliit on Kaitseministeeriumi valitsemisalas tegutsev</p>	<p>Arvestatud.</p>

2) laser- või muud seadet, millega on võimalik tõkestada mehitamata õhusõiduki edasist lendamist;

3) võrku;

4) mehitamata õhusõidukit, mis on valmistatud või mida kasutatakse mehitamata õhusõidukiga kokkupõrkeks, et tõkestada selle edasist lendamist;

5) muud käesoleva lõike punktides 1–4 sätestatud seadme või vahendiga sarnase toimega seadet või vahendit.

Lõike 10 kohaselt tuleb raadioside piiramisel mehitamata õhusõiduki maanduma sundimiseks arvesse võtta elektroonilise side seaduse § 115 lõike 2 alusel kehtestatud raadioside piiramise korda.

<p>vabatahtlik, sõjaväeliselt korraldatud, relvi valdav ja sõjaväeliste harjutustega tegelev riigikaitseorganisatsioon, mida juhib Kaitseväe ülem. Oleme seisukohal, et ka Kaitseväe ei saa julgeolekuala hõlmata õhuruumiga ning sätestada selles õhuruumis käitamise piiranguid seotuna julgeolekualast. Palume tutvuda Vabariigi Valitsuse korralduse nr 229, millest nähtub Kaitseministeeriumi valitsemisala asutuste objektidele kehtestatud geograafilised piirkonnad. Juhime tähelepanu, et seal on esitatud Kaitseministeeriumi valitsemisala asutused, kui objekti valdajad (nt Välisluureamet). Kui on soov Kaitseväe objektide osas mehitamata õhusõidukite lendamist piirata alaliselt, tuleb seda teha Vabariigi Valitsuse korraldust täiendades Ajutise geograafilise ala kehtestamise õigus on Kaitseväel endal. Palun vastavas osas eelnõu täiendada ja vastuolu likvideerida ning Vabariigi Valitsuse korralduse nr 229 muutmiseks esitada Kliimaministeeriumile põhjendatud ettepanek.</p>	<p>Eelnõust õhuruumi piiramist käsitlevad sätted välja jäetud. Analüüsimise ja vastavalt vajadusele esitame ettepaneku Vabariigi Valitsuse korralduse nr 229 muutmiseks.</p>
<p>17. Kuna eelnõuga muudetakse ka riigipiiri seadust (edaspidi <i>RIPS</i>) ning Kaitseväe ja Kaitseväe kaasamisega seoses on olukordi, kus rakendatakse KorS §-i 16¹ (Kaitseväe ja Kaitseväe kaasamine avaliku korra kaitseks), on oluline, et käesoleva eelnõuga lahendatakse vastuolud lennundusõiguse küsimustes ka kõnealuses eriseaduses.</p> <p>Nagu märgitud, õhuruumis lendamise piiramist ei saa sisuliselt reguleerida teistes õigusharudes, kuna tegemist on LennS-i reguleerimisalaga. RIPS § 8 lõike 1 punkt 4 on vastuolus LennS §-ga 4. Piirirežiimiga ei saa kehtestada õhusõidukite Eesti õhuruumi sisenemise, õhuruumis liikumise ning õhuruumist väljumise korda. Vastavalt LennS § 7 lõikele 10 on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 1139/2018 alusel vastu võetud rakendusmääruste mõistes pädev asutus Transpordiamet. LennS § 4 lõike 1 kohaselt kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega Eesti õhuruumi ja Tallinna lennuinfopiirkonna kasutamise ning lennuliikluse teenindamise korra. Selleks on Vabariigi Valitsuse määrus nr 240 „Eesti õhuruumi kasutamine ja lennuliikluse teenindamine Tallinna lennuinfopiirkonnas“, mitte aga RIPS-i alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrus nr 176 „Piirirežiimi eeskirja kinnitamine“. Kui piirirežiimi tagamiseks on vajalik õhuruumi puudutavas osas asjaolusid reguleerida, siis tuleb seda teha õhuruumi puudutavas määruses 240.</p> <p>Lubatud ei ole ka piirirežiimiga piirata mehitamata õhusõidukite käitamist õhuruumis (RIPS § 8 lõige 2), kuna vastavad õiguslikud alused tulenevad LennS §-st 4¹ ning piirangud peavad olema kehtestatud LennS-is sätestatud alustel ja korras. RIPS § 8 lõike 1 punktist 4 ja lõikest 2 tuleb eemaldada osa, mis reguleerib õhuruumis lendamise piiramist. RIPS-i sätetes on võimalik viidata, et vastavate piirangute kehtestamise vajaduse korral lähtutakse LennS-st ja selles sätestatud tingimustest ja korrast (vajadusel</p>	<p>Antud selgitus. RiPSiga sätestatakse Eesti riigipiiri mõiste, riigipiiri asukoha määramise ja tähistamise, maismaapiiripunkti sisenemise korraldamise, piirirežiimi ning vastutuse piirirežiimi rikkumise ja riigipiiri ebaseadusliku ületamise eest. Õhusõidukiga Eesti territooriumile ehk õhuruumi tulemine või sellest väljumine ehk õhupiiri ületamine on piirirežiimi osa ning seda ei ole õigusselguse huvides võimalik ega otstarbekas reguleerida teiste seadustega. RiPS on LennS-i suhtes eriseadus ning õigusloome põhimõtete järgi on võimalik kehtestada üldisest erisusi eriseadustega. Õhuruumi sisenemine ja sealt väljumine on piiriületamisega seotud, mitte LennS-i reguleerimisalal olev valdkond, seega tuleb reguleerida see RiPS-i, mitte LennS-iga. LennS reguleerib tsiviillennundust, täpsemalt selle</p>

leida täpne paragrahvi viide). **Palume nimetatud osas eelnõu ja seletuskirja täiendada ja vastuolu likvideerida.**

lennundustegevust ja lennundusjulgestuse korraldamist ning lennuohutuse tagamise aluseid. Lennundustegevuseks loetakse tegevusvaldkonda, mis on seotud (tsiviil)õhusõiduki käitamise, mehitamise, valmistamise ja hoolduse, lennuliikluse teenindamise, lennuväljade ja kopteriväljakute käitamise ning lennundusspetsialistide koolitamisega. LennSi kohaldatakse tsiviillennunduses ja riiklike õhusõidukite suhtes, kui seaduse või välislepinguga ei ole sätestatud teisiti. Seega õhusõidukiga piiriületamine kui tegevus ei ole LennSi reguleerimis- ega kohaldamisalas, kuid on RiPSi reguleerimis- ja kohaldamisalas. Eelnõus tehtud muudatus parema õigusselguse tagamiseks, täpsustatakse, mis ulatuses RiPS õhusõidukiga õhuruumi sisenemist ja sealt väljumist reguleerib. Seosed mehitamata õhusõidukite käitamise piirangute seadmiseks RiPSi ja lennS vahel on olemas ning seda muuta ei ole vaja (nii nagu üldjuhul LennSiga viidatakse eriseadusele, kui viimasega sätestatakse erisusi üldisest, on RiPSis viidatud, et piirirežiimi kohaldamise puhul võidakse piirata muu hulgas mehitamata õhusõidukite lendamist (mida on tehtud LennSi alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 25.08.2022 korraldusele nr 229).

Välisministeerium - kooskõlastatud märkustega

06.11.2025 nr 15.1-3/6153-1

<p>Esitasite Välisministeeriumile kooskõlastamiseks kaitseväe korralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Kooskõlastan eelnõu järgmiste märkustega.</p> <p>1. Eelnõu § 1 punktiga 5 soovitakse muuta kaitseväe korralduse seaduse (edaspidi <i>KKS</i>) § 49 lg 1 punkti 3 ning täpsustatakse, et Kaitsevägi võib kohaldada vahetut sundi ka Kaitseväe laeva ohutusl alal ohu väljaselgitamiseks või tõrjumiseks. Eelnõu § 1 punktiga 9 soovitakse sätestada, et ohutusala mõõtmed on veesõiduki välisküljest arvates 300 meetrit horisontaalsuunas ja vertikaalsuunas vee alla ning ohutusala ülempiir veesõiduki kõrgeimast punktist 150 meetrit. Samas ei selgu eelnõust ega seletuskirjast, millistel merealadel soovitakse Kaitseväe laeva ümber olevat ohutusala kehtestada – kas sisevetes, territoriaalmerel, majandusvööndis või avamerel. Seetõttu soovitame eelnõus täpsustada, millistel merealadel hakkaks Kaitseväe laeva ohutusala kehtima.</p>	<p>Antud selgitus. Kaitseväe laeva ohutusala kehtib kõikidel merealadel – sisemerel, territoriaalmerel ja avamerel, samuti teiste riikide merealal, kuid viimases ei kohaldata Eesti merealal kohaldada lubatud vahetut sundi, vaid lähtutakse rahvusvahelisest õigusest (sh tavaõigusest) ning teostatakse laeval ja laeva ohutusl alal üksnes enesekaitse õigust. Seletuskirja on täiendatud.</p>
<p>2. Eelnõu § 1 punktiga 9 soovitakse muuhulgas täiendada KKS § 50 lõikega 4, mille kohaselt Kaitseväe laeva ohutusala horisontaalsuunas ei rakendata, kui veesõiduk on sadama või sadama akvatooriumi alal. Eelnõu tekstist ei selgu, kas sadama ja sadama akvatooriumi all mõeldakse vaid Eesti sadamaid ja sadama akvatooriume? Samuti võib ebaselgust tekitada termini „horisontaalsuunas“ kasutamine, kuna ei ole üheselt selge, millal loetakse oht vertikaalselt lähenevaks. Näiteks, kui droon lendab sadamas oleva laeva ohutusl asse horisontaalselt, kas sellisel juhul saab siiski rakendada ohutusala meetmeid?</p>	<p>Antud selgitus. Laeva ohutusala on seotud konkreetse laevaga ning ümbritseb laeva igal ajal ja igal pool. Seega ei ole vahet, millise riigi sadamas või sadama akvatooriumis laev parajasti asub. Küll aga tehakse vahet, milliseid meetmeid saab laev kohaldada enda kaitsmiseks. Eesti territooriumil viibides on võimalik põhimõtteliselt kohaldada samu meetmeid, mis julgeolekuala vahetus läheduses, kuid väljaspool Eesti mereala kohaldatakse ainult enesekaitse õigust.</p>
<p>3. Eelnõu § 4 punktiga 3 soovitakse täiendada majandusvööndi seaduses §-ga 14², millega sätestatakse, et ujuvvahendi suhtes, millel ei ole riikkondsust, võib kohaldada Eesti majandusvööndisse sisenemisel Eesti Vabariigi jurisdiktsiooni. Välisministeerium teeb ettepaneku kasutada eelnõu vastava punkti pealkirjas sõnade „millel ei ole lipuriiki“ asemel ÜRO mereõiguse konventsiooni (UNCLOS) artikli 110 lg 1 sõnastust „puudub riikkondsus“, nagu on seda kasutatud ka seletuskirja ja eelnõu vastava punkti sisulise osa sõnastuses. Eelnõu § 4 punktis 3 kasutatakse terminit „ujuvvahend“, mis on</p>	<p>Arvestatud. Eelnõus asendatud „ujuvvahend“ „laevaga“. Samuti on täiendatud seletuskirja.</p>

<p>UNCLOS artikli 110 lg 1 sõnastuses kasutatud terminist „laev“ palju laiahaardelisem. Kuna UNCLOS artikli 56 kohaselt on Eestil oma majandusvööndis vaid piiratud suveräänsus (art 56 lg 1 p a) ja jurisdiktsioon üksnes teatud eesmärkidel (art 56 lg 1 p b), tuleks täiendavalt analüüsida ning seletuskirjas selgitada, millisel alusel laiendatakse laeva mõistet kõigile ujuvvahenditele. Samuti vajab täiendavat analüüsi, kas UNCLOS-i artikli 56 lg 1 punkt c annab Eestile õiguse kohaldada oma jurisdiktsiooni Eesti majandusvööndisse sisenenud riikkondsuseta laeva suhtes.</p>	
<p>4. Eelnõu § 5 punktiga 11 soovitakse uuendada meresõiduohutuse seaduses § 72 lõike 1 sõnastust. Välisministeeriumi arvates tuleks seletuskirjas täiendavalt põhjendada, miks välisriigi lippu kandva laeva kapten või reeder peab Eesti päästepiirkonnas toimunud laevaõnnetusest teavitama vaid Politsei- ja Piirivalveametit (edaspidi <i>PPA</i>), kuid Eesti riigilippu kandva laeva kapten või reeder on kohustatud laevaõnnetusest viivitamata teatama <i>PPA</i>-le ning siis ka veel Transpordiametile ja Ohutusjuurdluse Keskusele.</p>	<p>Antud selgitus. Tegemist ei ole uue regulatsiooniga. Võrreldes kehtiva sõnastusega, on välja jäetud riigiasutuste omavaheline teavitamiskohustus. Üldjuhul rakendatakse laevadele ühe kontaktpunkti põhimõtet, kui see on võimalik. See ühe kontaktpunkti põhimõte aga ei kehti laeva reederitele, agentidele ja sadamakaptenitele. Välisriigi lippu kandva laeva puhul ei eeldata, et ta peab teadma muid kontaktandmeid kui ainult JRCC Tallinna oma, mistõttu välisriigi lippu kandva laeva kapten peab teavitama ainult <i>PPA</i>-d, kelle koosseisus JRCC Tallinn on, samas Eesti riigilippu kandva laeva reeder peaks teadma ka teiste oluliste asutuste kontakte ja otse andma teada kõikidest vajalikest detailidest. Välisriigi laeva korral edastab JRCC Tallinn Transpordiametile ja Ohutusjuurdluskeskusele vajaliku teabe.</p>
<p>5. Eelnõuga riigikaitse seadusesse lisatava paragrahvi 87⁸ lõikes 5 sätestatakse Vabariigi Valitsusele võimalus kehtestada määrusega sõjavangide kinnipidamise ning asutustevahelise koostöö tingimused ja kord. Palume Kaitseministeeriumil kaaluda nimetatud sättes sõnade „võib määrusega kehtestada“ asendamist sõnadega „kehtestab määrusega“. Eesti riik on sõjavangide kinnipidamisel ja kohtlemisel kohustatud täitma sellekohaseid rahvusvahelise õiguse reegleid ning nende kohustuste täitmise</p>	<p>Arvestatud. Lisatakse rakendussäte hilisema Vabariigi Valitsuse määruse jõustumise kohta.</p>

<p>tagamiseks on lisaks kõnesoleva seaduse eelnõu vastuvõtmisele vaja kehtestada ka täpsem kord. Seetõttu leiab Välisministeerium, et kõnealuse määruse kehtestamine ei peaks olema valikuline. Kui määruse koostamiseks on vaja rohkem aega, võib seaduse eelnõusse lisada rakendussätte määruse andmise volitusnormi hilisema jõustumise kohta.</p>	
<p>6. Eelnõu seletuskirja osas „Pikaajalise kinnipidamise koht ja senine Ukraina praktika“ (lk 36) on esitatud väide, et sõjavangide kohtlemise Genfi (III) konventsiooni artikli 22 kohaselt on keelatud sõjavange paigutada kinnipidamisasutustesse. Juhime tähelepanu, et selline väide ei ole korrektne. Genfi III konventsiooni mitmetest sätetest tulenevad nõuded, millele sõjavangide kinnipidamiskoht ehk sõjavangilaager peab vastama. Need puudutavad mh ruumide hügieenitingimusi ja tervislikkust, niiskustaset, turvalisust (varjendid), eraldamise võimalusi, liikumisvõimalusi, omavahelise suhtlemise võimalusi, õues viibimise võimalusi jne. Lisaks on üks peamisi nõudeid, et sõjavangid peavad olema kriminaalkaristust kandvatest vangidest täielikult eraldatud. Artikli 22 esimese lõigu teises lauses öeldakse, et „[k]aristusasutusse võib [sõjavange] paigutada ainult erandjuhtudel, kui see on vangide endi huvides“.</p> <p>Eesti vanglate taristu on kaasaegne, nõutud olme- ja turvalisuse tingimused neis on tagatud ning eelnõu ja selle rakendusakti jõustumisel tagatakse vangla personalile vastav kooolitus ning määratakse sõjavangide kinnipidamiskoha juhiks konventsiooni nõuetele vastav tegevvälane. Samuti on võimalik neis tagada kriminaalkaristust kandvatest vangidest täielik eraldatus, kui neid selles vanglas üldse viibib. Nende tingimuste täitmisel ei ole tegemist karistusasutusega, vaid vangla taristu baasil kohandatud sõjavangilaagriga Genfi III konventsiooni tähenduses. Seda toetavaid näiteid on ka Ukraina praktikas.</p> <p>Arvestades Eesti riigi piiratud rahalist ja inimressurssi, on sõjavangide pikaajalise kinnipidamise kohtade sisseadmine vanglate taristu baasil kõige realistlikum viis täita Genfi III konventsioonist tulenevaid kohustusi. Palume seletuskirjas teha vastavad parandused.</p>	<p>Arvestatud.</p>
<p>7. Palume ühtlustada mõisted eelnõuga riigikaitseseadusesse lisatava § 87⁸ lõikes 4 ja lõike 6 punktis 2, et eelnõu tekstis oleks selge, et mõlemas sättes käsitletakse alternatiivset pikaajalist kinnipidamiskohta.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu täiendatud.</p>
<p>Siseministeerium – kooskõlastatud 27.10.2025</p>	
<p>Siseministeerium – mitteametlikult esitatud märkused</p>	

1. Eelnõus käsitletavat ettepanekut on iseenesest arusaadavad ja vajalikud, probleem on selles, kuidas need on seadusesse kirjutatud - praegusel kujul ületavad põhiõiguste ja volituste selguse vaates lubatavuse piiri, sest on jäetud arvestamata, et:

a. reguleeritakse Kaitseväge ja Kaitseväe kasutamist rahuajal, mil militaarjõu kaasamine korrakaitseks on erandlik;

b. rahuajal ei ole terve Eesti territoorium KV polügoon, st meetmete allutamine ehk **õiguste piiramine saab olla vaid rangetes piirides ja sellest ette teavitades** (lahendused pakkusin välja meie mitteametlikus tagasisides);

c. **teavitamine piirangutest on üldkohustuslik reegel** ja ei saa toimuda siis, kui see on mugav või julgeolekuhuvidega kooskõlas

Arvestatud osaliselt.

a. Kui selle kommentaari all mõeldakse edasilükkamatu pädevuse andmist KV-le droonidest tulenevale ohule reageerimiseks, siis selline suunis on tulnud ka Riigikantselei-SIM-KLIM-KAM ühiselt arutelult, et edasilükkamatu pädevuse andmine on vajalik – reageeritakse põhimõttel, kes on ohule kõige lähemal. See ei korralda ümber asutuste üldpädevusi. Edasilükkamatu pädevuse andmine ei ole Eesti õiguskorras uus lähenemine ning eelnõuga laiendatakse vaid selle kasutamise võimalust ka õhust tulenevale ohule reageerimiseks. Samuti on piiritletud, milliste vahendite võib KV sellel juhul reageerida.

b. Eelnõus on kõik piirangud seotud ikkagi konkreetsete eesmärkidega (KV julgeolekuala kaitse) ning piiritletud nii palju kui seadusloome seda võimaldab, võttes arvesse, et normid olemuslikult on abstraktsed ja üldiselt kohaldatavad. Ka JDM mõistis, et igal juhul ei ole võimalik piiranguid konkreetselt meetrites kirja panna. Teavitamiskohustus on üldreegel, millest teatud juhtudel on paratamatult vajalik kõrvale kalduda – täpsustasime eelnõu sõnastust, et see selgemini välja tuleks (vt punkti a ja b vastust).

	<p>c. parandasime eelnõu sõnastust, et piirangutest teavitamine on üldreegel ning millest teatavatel juhtudel ja arusaadavatel vajadustel on äärmisel juhul võimalik kõrvale kalduda, juhul kui see takistab KV põhiülesannete täitmist.</p>
<p>2. Isikute avalik ja varjatud jälgimine, kontrollimine või muu sekkumine peab olema väga selgelt reguleeritud, mitte lähtuma rakendaja mõistlikkusest, ja ka erandlik - inimene peab enne meetmele allutamist (kasvõi dokumendi küsimine) saama teada, et asub mingil piirangualal ja saama võimaluse käituda viisil, et teda meetmele ei allutata (nt ei lähe ringkaitse positsioonidele seenele)</p>	<p>Antud selgitus Üldreegel on, et julgeolekuala on märgistatud ning nagu ka SK-s on selgitatud, et kui muudmoodi ei ole teada, et ala on jälgitav või kontrollitav, siis vajadusel teavitab valesse kohta sattunud seenelist julgestusmeeskond, kelle ülesanne selle ala valve on. Lisaks on täpsustatud, et julgeolekuala tähistamata jätmise tingimused kehtestab KV juhataja (kuna see on tundlik teave, ei saa neid tingimusi kehtestada kõigile nähtava määruisega) Lisaks oleme valmis täpsustama eelnõu järgmiselt: „Kaitsevägi on kohustatud viibimiskeelu kohaldamise koha arusaadavalt tähistama, välja arvatud juhul, kui see takistab olulisel määral Kaitseväge ülesannete täitmist.“ (54⁵ lg 2)</p>
<p>3. piirangutest teavitamine ei saa toimuda „võimalusel“ või olla asutuse (oleme siiski ausad – reakoosseisu, kes kohapeal viibib) otsustada – silt, viibimiskeelu seadmine vms. See on ka protokollitav, kui inimene nõuab, ja vaidlustatav (PS-st tulenev nõue). Uues versioonis pakutu, et võimalusel antakse julgeolekualast PPA-le teada, midagi paremaks ei tee – me ei saada ju patrulli kuskile metsa vahele igaks juhuks seenelisi eemal hoidma (kaoks ära ka tegevuse varjatus)</p>	<p>Antud selgitus Konkreetsed juhud, kui võib jätta ajutise julgeolekuala loomisest teavitamata, on KV juhataja kehtestatud. Eelnõu esialgne säte oli sõnastatud KorSi analoogia põhjal, vt nt KorS § 44 lg 2. Sarnaselt oli loodud ka nt viibimiskeelu säte. Võttes arvesse teie</p>

	<p>tagasisidet, oleme valmis eelnõus sõnatust muutma ning sätestama selle nt järgmiselt: „§ 54 lg 3: Ajutine julgeolekuala tähistatakse. Ajutise julgeolekuala võib jätta tähistamata Kaitseväge juhataja kehtestatud tingimustel ja korras, kui see takistab olulisel määral Kaitseväge ülesannete täitmist. Tähistamata jätmisel tagatakse inimeste ohutus muul moel. PPA ja KOVi teavitamine sätestatud eraldi lõikes 5 „Kaitseväge teavitab ajutise julgeolekuala loomisest ja võimaluse korral kestusest viivitamata Politsei- ja Piirivalveametit ning võimaluse korral julgeolekuala asukohajärgset kohalikku omavalitsust.“</p>
<p>4. Edasilükkamatu sekkumispädevus on asjakohane, kuid ei saa unustada, et seegi allub KorS regulatsioonile – päris paberivabalt käske/keelde rakendada ei saa.</p>	<p>Antud selgitus KorS-i on edasilükkamatu pädevus juba sisse kirjutatud (§ 6 lg 3, politsei saab reageerida pädeva korrakaitseorgani asemel) ning sama rakendamine on sisse kirjutatud ka KKS-i (laevastike ühendamise eelnõus KV-le juba anti edasilükkamatu pädevus merel reageerimiseks). Eelnõuga ainult täiendatakse KV pädevust reageerida ka drooniohu puhul vajadusel edasilükkamatu pädevuse alusel. Seega ei looda eelnõuga otseselt uut õiguslikku lähenemist vaid täiendatakse olemasolevat raamistikku.</p>
<p>5. Erimeedete kohaldamisel lähtutakse põhimõtetest“ jms soft law ei ole sõjaväe korrakaitsealises tegevuses rahuajal kohane – seadus on miinimumstandard, kõigile suunatud ja järgimiseks kohustuslik.</p>	<p>Antud selgitus</p>

Esmalt taustaks see, et sätte lisamise mõte oli suuresti tingitud JDM-i väljendatud seisukohtadest ühisest koosolekust KaM-is. JDM oli seisukohal, et KKS-i muudatuste sõnastustest ei selgunud ulatus, milles KV võiks erimeetmeid kasutada. Ehk antakse justkui õiguste pakett isikute õigusi piirata, kuid ei selgu, et kus ja millisel juhul neid kasutada võib. Sealhulgas oli murekohaks julgeolekuala vahetu lähedus ja erimeetmete rakendamine, sest JDM-i hinnangul oli ebaselge vahetu läheduse ulatus ja seal rakendatavate meetmete ulatus. Nendest lähtuvalt täiendasime eelnõu õigusselguse huvides proportsionaalsuse nõuetega.

Kavandatavad erimeetmete sätted on kõik suuresti seotud KV kaalutusõigusega, kuivõrd kõik need sätted sisaldavad sõnastust „Kaitsevägi võib“. Seejuures on sätetes lisaks erinevad tingimused, millisel juhul võib KV meedet rakendada. Näiteks dokumendi nõudmiseks peab olema ka alust arvata, et isikul on nt teenistujaid ähvarda ohu ennetamiseks vajalikke andmeid. Selle tingimuse täitmisel tekib KV-l õigus vajadusel meedet kohaldada, ent samas ei ole KV erinevate tingimuste täitumisel kohustatud erimeedet rakendama, vaid vastavalt olukorrale valib sobivaima meetme, et täita julgeolekuala kaitse eesmärki.

Kõik kavandatavad meetmed sisaldavad kokkuvõttes tingimust, et peab esinema mingisugune oht julgeolekualale, et KV-l tekiks õigus erimeetmeid rakendada. See on omakorda tingitud sellest, et kavandatavate meetmete eesmärk ongi kaitsta julgeolekualasid potentsiaalsete ohtude eest. Kuna aga sätete eesmärk ja potentsiaalne oht on sarnane, siis on sarnased ka erinevate meetmete rakendamise tingimused. See võib viia olukorrani, kus KV võib kasutusele võtta mitu erinevat meetet, mis on erineva riiveastmega isiku suhtes. Kuigi isiku õiguste riivamisel ja kaalutusõiguse rakendamisel on proportsionaalsus üldpõhimõte, millest peab alati lähtuma, siis selguse mõttes on see ka kavandatava sättena juurde kirjutatud.

Kavandatava sätte eesmärgiks on tagada selgus selles osas, et meetmete rakendamisel peab KV igat olukorda eraldi hindama ning oma volitusi vastavalt rakendama. S.t juhul, kui tekib õigus mitu erinevat meetet rakendada, siis valitaks meede ning tegutsetakse viisil, mis isikut kõige vähem riivab. Näiteks ohu ennetamise eesmärgil ei pea ilmtingimata asuma küsitlemise, isikusamasuse tuvastamise ning isiku läbivaatuse juurde, vaid võib ka isiku suunata julgeolekualast eemale. Viibimiskeelu kehtestamise korral

peab võtma arvesse ka isikute elukorraldust ja liikumist ning rakendama viibmiskeeldu viisil, mis ei oleks ebamõistlik võrreldes julgeolekuala kaitse eesmärgiga. Kavandatava sättega peaks hindama meetmete sobivust, vajalikkust ja mõõdukust, kuid ka meetmete kohaldamise aega. Selline täpsustav säte ei ole iseenesest midagi ebatavalist – näiteks on analoogne säte leitav ka KorS §-s 7. Kuna iga erimeede sisaldab KV kaalutusõigust, siis ei oleks asjakohane lisada taolised proportsionaalsuse põhimõtte sätteid iga paragrahvi juurde. Sellega väldib seaduse ülekoormamist ning omakorda sellisel kujul viitab sellele, et põhimõtte kehtib iga meetme rakendamise puhul. Täiendavad tingimused erimeetme rakendamiseks on kirjeldatud igas sättes eraldi.

Sama põhimõtte kandub üle ka julgeolekuala vahetu läheduse määramisele ja selles erimeetmete rakendamisele. Iga keskkond, kus KV oma ülesandeid täidab, on oma olemuselt erinev. Metsad, linnad, külad jne on kõik erinevate omadustega. Kõiki neid omadusi võetakse arvesse, kui minnakse ülesannet täitma ja ajutist julgeolekuala kehtestama. Seetõttu ei ole julgeolekuala kaitse eesmärki arvesse võttes võimalik näiteks meetrites julgeolekuala vahetut lähedust kindlaks määrata, kuivõrd ajutine julgeolekuala ja selle vahetu lähedus

	<p>sõltuvad keskkonnast endast. Seetõttu on oluline, et KV saaks hinnata julgeolekuala ja selle vahetu läheduse ulatust, et võimalikult tõhusalt täita julgeolekuala kaitse eesmärki. Kavandatava proportsionaalsuse sätte eesmärk on selguse huvides rõhutada, et seda kaalutusõigust rakendades peab KV võtma arvesse keskkonda julgeolekuala ja selle vahetut lähedust määrates ning tegema seda viisil, mis isikute õigusi kõige vähem riivab. Samal põhimõttel toimiks ka erimeetmete rakendamine julgeolekuala vahetus läheduses, kus näiteks peaks hindama jälgimisseadmestiku kasutamise vajadust ja ulatust. Jälgimisseadmestiku kasutamine võiks olla põhjendatud näiteks julgeolekualani viiva metsatee jälgimiseks julgeolekualast kümne meetri kaugusel ühel juhul, kuid viiekümne meetri kaugusel teisel juhul. Eesmärk on see, et KV saaks seda mõistlikult ja kõrvalisi isikuid arvesse võttes hinnata.</p>
<p>6. Välisriigi relvajõudude kaasamise puhul (täitsa uus teemablokk) antaks ametnikele suuremad õigused kui välisriigi politseinikule, kelle KorS tegevustes osalemine on olemuslikult vastuvõetavam, kuid samuti poleemikat tekitav. Regulatsioon on küsitav ka puht praktiliselt – rahulikult kulgev valduse läbivaatust, kui rakendaja ei räägi eesti keeles (võõra riigi mehed, võõras vormis peatavad ja vaatavad läbi auto Eesti territooriumil, oskamata adressaadile selgeks teha, mida ja miks teevad). Üldise loogika kohaselt peaks kodumaine ametnik otsustama ja välismaalane võib olla tööriist, kes viib otsuse ellu.</p>	<p>Antud selgitus Kavandatava muudatusega tuleb kõne alla eelkõige KV ülesannetest riigipiiri kaitsel Eesti merealadel. Mõte on ikkagi see, et välisriigi relvajõud on erandkorras Eesti riigi käepikenduseks, seega mitte mugavusest vaid hädavajadusest konkreetses olukorras. Samuti on riigipiiri kaitse ja kontrolli meetmed merealadel</p>

	<p>suuantud eelkõige välisriigi laevade ja Eestisse saabuvate välisriigi kodanike kontrollimisele. Siseministeeriumi näide on meelvaldne (võõra riigi mehed, võõras vormis peatavad ja vaatavad läbi auto Eesti territooriumil, oskamata adressaadile selgeks teha, mida ja miks teevad), kuna välisriigi relvajõud selles olukorras oleksid ikkagi KV käsuaehelasse integreeritud, mitte ei toimiks nõ omapead.</p> <p>KV ülesanne ei ole maismaapiiri valvamine, seega adresseeritakse olukorda, kus KV on hüpoteetiliselt maismaal riigipiiri valvamise ülesandesse PPA poolt kaasatud ning kaasatava KV koosseisus on ka välisriigi relvajõudude liikmed. Eelnõu loob kõigest võimaluse kaasata koos KV-ga ka välisriigi relvajõudude liikmeid. Kui on oht, et PPA ei suuda tagada kaasatavate puhul piisavat Eesti keele oskust, siis saab kaasamisest üldse loobuda või kaasata ainult kaitseväelasi. Kaasamine ei ole kohustus, mida PPA peab ilmtingimata tegema vaid võimalus, kui selleks tõesti vajadus tekib.</p>
Sotsiaalministeerium – kooskõlastatud märkustega 27.10.2025 nr 1.2-3/2459-2	
<p>1. Eelnõu §-iga 6 täiendatakse riigikaitseadust uue §-iga 87¹¹. 1 Palume norm sõnastada järgmiselt: „§ 87¹¹ Sõjavangide tervishoiuteenused Sõjavangidele, keda peetakse kinni vanglas, korraldab tervishoiuteenuste osutamise Tervisekassa riigieelarveliste võimaluste piires vangistusseaduse §-de 49 ja 52 alusel.“. Eelnõu sõnastusest ei ilmne praegu, kuidas Tervisekassa sõjavangidele tervishoiuteenuste osutamise korraldamise kohustuse täidab. Tervisekassa peab esiteks leidma teenuseosutaja, ning teiseks</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu ja seletuskirja muudetud.</p>

<p>peab normist tulenema, milliseid teenuseid sõjavangidele osutama hakatakse. Kuna vangistusseaduses on juba vastav regulatsioon nõ tavavangidele olemas ning eelduslikult paigutatakse sõjavangid vanglatesse, siis on mõistlik viidata vangistusseaduse vastavatele normidele. Samuti pole otstarbekaks viidata Genfi konventsioonile, kuna see kehtib nagunii.</p>	
<p>2. Juhime tähelepanu, et probleemne olukord on nende sõjavangidega, keda ei paigutata vanglatesse ning kelle kinnipidamiskoht määratakse Vabariigi Valitsuse korraldusega. Nimelt peab tervishoiuteenuse osutajal olema tegevusluba teatud asukohas tegutsemiseks. Täna vanglates tervishoiuteenuseid pakkuvad tervishoiuteenuse osutajad on enda tegevusloal märkinud vanglad üheks tegevuskohaks. Kui aga sõjavang paigutatakse asukohta, kus tervishoiuteenuse osutajal tegevusluba ei ole, siis pole võimalik seal asukohas teenust osutada. Teatud juhtudel on kindlasti mõeldav sõjavangi transportimine teenuseosutaja juurde. Juhtudeks aga, mil see võimalik pole, palume mõelda alternatiividele.</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p> <p>Alternatiivasukoha kasutamine otsustatakse sõjaseisukorra ajal Vabariigi Valitsuse korraldusega. Teenuse osutamiseks vajaliku tegevusloa olemasolu ja tingimused saab samuti Vabariigi Valitsuse korraldusega olukorra tekkimisel lahendada.</p>
<p>3. Teeme ettepaneku tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muudatuse sellisel kujul eelnõust välja jätta ning asendada järgmise sõnastusega: „Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 52 lõige 3¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: (3¹) Vanglas ja arestimajas kinni peetavatele isikutele, samuti sõjavangidele tervishoiuteenuste osutamist, sealhulgas vanglas kohapeal osutatavat hambaravi, ravimeid, meditsiiniseadmeid ja muid tervishoiuteenuste osutamisega seotud kulusid rahastatakse riigieelarvest Tervisekassa kaudu vangistusseaduse § 52 lõike 1¹ alusel ning Tervisekassa tervishoiuteenuste loetelus sätestatud alustel, tingimustel ja korras.“. Sellisel kujul norm tagab sama korraldamise, rahastamise ja teenuste süsteemi nagu teistel vangidel. Oluline on see, et teenuseid rahastatakse riigieelarvest. Koostoimes uue riigikaitse seaduse normiga tuleneb see, et sõjavangid saavad teenuseid nii palju, kui raha riigieelarvest eraldatakse. Sõjavangide ravi ei tohi kindlasti tulla ravikindlustuse eelarvest ning selleks on tarvis leida raha riigieelarvest. Teenuse korraldamise lihtsustamiseks ja võimalikult võrdseks kohtlemiseks on oluline, et vangidele ja sõnavangidele osutatakse samu teenuseid, nad saavad samu ravimeid.</p>	<p>Arvestatud.</p>
<p>Justiits- ja Digiministerium I kooskõlastusring – mitte kooskõlastatud 06.11.2025 nr 8-2/7906</p>	
<p>Põhimõttelised märkused Halduskoormus</p> <p>1. Vastavalt HÕNTE § 41 lg 1 p 3 tuleb seletuskirjas sisukokkuvõttes esitada info halduskoormuse kohta ning halduskoormuse kasvu korral ülevaade selle vähendamiseks. Käesolevas eelnõus on nii</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu seletuskirja täiendatud.</p>

<p>halduskoormust suurendavaid kui ka vähendavaid nõudeid. Samas võib halduskoormuse tasakaalustamise reegli jätta rakendamata, kui halduskoormus lisandub riigikaitse või julgeoleku oluliste vajaduste tõttu (HÕNTE § 1 lg 4(2)). Seega käesolevas eelnõus ei ole kohustust halduskoormuse vähendamise ettepanekuid leida. Siiski teeme ettepaneku sisukokkuvõttes kajastada mõju halduskoormusele tervikuna ning lisada viide julgeoleku erandile.</p>	
<p>Eelnõu § 1 (KKS) ja § 6 (RiKS) – põhiõiguste piiramine ja andmekaitseõigus Riikliku julgeoleku tagamisega seotud eesmärkides isikuandmete töötlemist reguleerib 28. jaanuaril 1981. a koostatud isikuandmete automatiseeritud töötlemisel isiku kaitse konventsioon ehk nn Konventsioon 108, mille ratifitseerimise seadus jõustus 1. juunil 2002. a.</p>	
<p>2. Eelnõu § 1 p-ga 11 muudetakse KKS § 54¹ lg-d 1 ja 2 ning isikuandmete töötlemine nähakse ette oluliselt laiemana kui kehtivas KKS-s. Lõikes 1 antakse Kaitseväele õigus Kaitseväe julgeolekualal asuva vara või isiku vastu suunatud ründe lõpetamiseks jm ülesannete täitmiseks töödelda isikuandmeid riigi, kohaliku omavalitsuse või muu avalik-õigusliku või eraõigusliku juriidilise isiku andmekogust, sh varjatult. Neid volitusi lubatakse rakendada mistahes tavalise ohu ennetamiseks, väljaselgitamiseks ja tõrjumiseks. Lõikes 2 antakse Kaitseväele volitus ohu väljaselgitamiseks, tõrjumiseks ja Kaitseväe julgeolekualal asuva vara või inimeste vastu suunatud ründe lõpetamiseks kasutada variandmeid, isikut varjatult jälgida ning kasutada pilti edastavat või salvestavat jälgimisseadmestikku.</p> <p>Tegemist on põhjendamatult madala ohu lävendiga ning minimaalselt tuleb sätestada, et lisatavad meetmed oleks lubatud vaid julgeolekuala ohutuse tagamiseks või riigi julgeoleku tagamiseks. Seejuures vajab eraldi põhjendamist, miks on vaja meetmeid rakendada juba abstraktselt ohu ennetamiseks, s.t ilma reaalse ohuolukorrata.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu muudetud ja seletuskiri täiendatud sätete ja selgitustega. Täiendava analüüsi käigus selgus, et lõike 1 muutmine ei ole vajalik ning lõikes 2 märgitud ohutase jääb samaks nagu kehtivas eelnõus, ent täpsustatud on lõike 2 sõnastust. Välja on jäetud „edasilükkamatul juhul“ kuna see tekitas väärarusaama nagu oleks tegu olukorraga, kus Kaitsevägi tegutseb edasilükkamatu pädevuse alusel.</p> <p>Riigikaitseobjektide vastu on toime pandud luuretegevust mh Eestis. Aastal 2025 on kaitsepolitsei kinni pidanud või saatnud kohtusse juba 4 riigivastases tegevuses kahtlustatavat isikut. Vähemalt kahe isiku korral neist seisnes see ka Kaitseväe objektide osas luuretegevuse eesmärgil andmete kogumises. Kaks neist on tänaseks ka süüdi mõistetud. Seega on oht Kaitseväe objektide vastu reaalne ja tõenäoline. Tuleb nentida, et luuretegevuse või luuretegevuse</p>

KKS-s on praegune norm Kaitseväe luure ja julgeolekuala keskne: isikuandmete varjatud töötlemine andmekogudest on lubatud üksnes KKS § 36 lg 1 p 6 ülesande täitmiseks olulise ohu väljaselgitamiseks ja tõrjumiseks. Eelnõus ettenähtud muudatusega soovitakse isikuandmete erinevatest andmekogudest varjatult töötlemise õigust laiendada, sest ohu tase on allapoole toodud/välja jäetud, ülesandeid on juurde lisatud (sh lisandunud julgeolekuala vahetu lähedus) ja Kaitseväe üldmõistena kasutusele võetud. Säte (lg 1) on ülesehituselt muutunud pigem raskesti loetavaks ja ilmselt ka rakendajale keeruliseks (ei ole üheselt selge, kes, mida millal ja milleks tohib). Siinkohal on oluline arvestada, et Riigikohus on oma 2019.a PSJV asjas nr 5-19-38 (mis käsitles Kaitseväe õigust isikuandmeid varjatult töödelda) eraldi rõhutanud, et isiku kohta varjatult teabe kogumist ja selle edasist töötlemist võib üldjuhul pidada isiku õiguste intensiivseks ja riigivõimu omavoli ohtu sisaldavaks riiveks, mis esitab normide õigusselgusele kõrgendatud nõudeid. Seletuskirjas puudub ka piisav põhjendus, miks on vajalik edaspidi nii laialdaselt kasutada Kaitseväel isikuandmete varjatud töötlemist (andekogudest). Varjatud andmetöötlust puudutavas osas vajab eelnõu kavandatavaid muudatusi kogumis arvesse võtvat põhiseaduspärasuse analüüsi.

Eriti sekkuvaks isikuandmete töötlemiseks (KKS § 54¹ lg 2) sätestab kehtiv KKS kaks olulist piirangut - edasilükkamatu olukord ja kõrgendatud oht. Kuigi eelnõu seletuskirjas nenditakse, et isikuandmete töötlemise õigus on Kaitseväele tagatud ka kehtiva õigusega, ei ole seletuskirjas toodud põhjendusi, miks andmete töötlemise aluseid oluliselt lõdvendatakse - eelnõu kohaselt saab isikuandmeid varjatult töödelda juba lihtsasti väljaselgitamiseks. Palume eelnõu seletuskirjas vajalikud põhjendused tuua.

eesmärgil andmete kogumise oht esineb kõigi Kaitseväe objektide korral ühesuguselt. Ei ole Kaitseväe objekte, kus seda ohtu ei esine. Eriti tõenäoline on luuretegevuse või jälgimise esinemise tõenäosus nt ajutiste julgeolekualade või paiknemisalade osas. Seega tuleb Kaitseväl tervikuna ka kirjeldatud ohtu ennetada kogu julgeolekuala ja julgeolekuala vahetu läheduse ulatuses.

Varjatud andmetöötlus ei vaja uut põhiseaduspärasuse analüüsi, sest see ei ole käesoleva eelnõuga KKSis lisatud, vaid on eksisteerinud KKSis aastaid ning aastal 2019 on Riigikohus hinnanud oma otsuses 5-19-38 kogu KKS § 54¹ põhiseaduspärasust (p 66) ning leidnud, et abstraktselt hinnates on KKS § 54¹ lg 1 ja lg 2 p 1 põhiseadusega kooskõlas (p 105). Seega täiendav veelkordne hindamine ei ole vajalik.

Seletuskirjas on toodud arvukalt nii Eesti kui teiste riikide praktikast näiteid riikide kaitsevägegede territooriumi ohustamise juhtumitest. Andmete töötlemise aluseid lõdvendatakse põhjusel, et julgeolekuolukord on võrreldes 2020. aastaga, kui KKS § 54¹ kehtestati, oluliselt halvenenud ning Kaitseväge ohustavate juhtumite arv kordades tõusnud.

Lisaks tekkis küsimus kehtiva sätte lõike 4 osas, milles muudatusi ei kavandata. Kuidas toimub KV muude ülesannete (lg 4 on regulatsioon vaid § 36 lg 1 p 6 kohta) täitmisel kogutud isikuandmete säilitamine ja kustutamine? Näib, et siin on sättes osa regulatsiooni puudu.

Isikuandmete kohta varjatult andmekogust päringu tegemine tähendab eelduslikult, et andmesubjektile ei esitata teavet selle kohta, et tema osas on päring tehtud, st piiratakse andmesubjekti õigust saada teavet tema isikuandmete töötlemise kohta. Selleks on KKS-s juba olemas § 41¹⁰, mille lg 3 p-d 1 ja 2 annavad õiguse jätta andmesubjektile esitamata teave selle kohta, et tema isikuandmeid töödeldakse ning selle kohta, kes on nende isikuandmete vastuvõtjad.

Eelpooltoodu tõttu jääb ebaselgeks, miks on vaja muudetava § 54¹ lg 1 lõppu on vaja lisada tekstiosa „sealhulgas varjatult“ ning norm tuleb sõnastada viitega KKS §-st 41¹⁰ tulenevale võimalusele piirata andmesubjekti õigusi.

Märgime, et seletuskirjas puudub ka piisav põhjendus selle kohta, et puudub andmesubjektide õiguse ja vabadusi vähem riivavam meede kui andmekogudest nende kohta varjatult päringute tegemine. Seletuskirjas ei ole kirjeldatud, millised oleksid rakendatavad kaitsemeetmed, mis oleks mõeldud sellist ulatuslikku õiguste riivet tasakaalustama. Näiteks – kas päringuid ikkagi logitakse andmejälgijas (päringud poleks nähtavad üksnes andmesubjektile, kuid nende üle on siiski võimalik teostada järelevalvet) või kas toimiks mõni muu kaitsemeede. Selgitame, et Konventsioon 108 artikkel 9 lg 2 p a võimaldab küll teha artiklist 8 erandeid riigi julgeoleku kaitsmise eesmärgil, kuid selline kitsendus on lubatud osalisriigi siseriikliku õigusega ainult juhul, kui kitsendus osutub demokraatlikus ühiskonnas vajalikuks.

Kahetsusväärset pole seletuskirjas esitatud põhjendusi, kuidas kavandatavad andmesubjekti õiguste piirangud vastavad Konventsioon 108 nõuetele. Siseriikliku õigusega ei tohi vastavaid sätteid ette näha, kuni piirangute õiguspärasus ei ole argumenteeritult põhjendatud.

Eelnõu ja seletuskirja täiendatud andmetöötlust reguleerivate sätetega.

Tekstiosa „sealhulgas varjatult“ on kehtivas KKS-is kasutusel, see töötab ja on õigusselguse huvides vajalik, vaatamata asjaolule, et osutatud lõiked §-s 41¹⁰ võivad viia sama tulemuseni.

Päringuid ei logita andmejälgijas, kuid päringute üle tehakse järelevalvet nii andmekogu vastutava töötleja poolt, Kaitseväe sisekontrolliga tegelevate üksuste poolt kui ka ministeeriumi järelevalve poolt.

<p>Lisaks tekkis küsimus kehtiva sätte lõike 4 osas, milles muudatusi ei kavandata. Kuidas toimub Kaitseväe muude ülesannete (lg 4 on regulatsioon vaid § 36 lg 1 p 6 kohta) täitmisel kogutud isikuandmete säilitamine ja kustutamine? Ka seda on vaja reguleerida ja seetõttu tuleb eelnõu täiendada.</p>	
<p>Eelnõu § 6 (RiKS 6². ptk) – sõjavangid</p> <p>3. Eelnõus ei ole piisavalt selgelt määratletud, millised ülesanded on seotud lühiajalise ja pikaajalise kinnipidamisega. Kuigi nende täpsem reguleerimine on võimalik rakendusaktide tasandil, peaksid ülesannete üldised raamid olema sätestatud seaduses.</p> <p>Tõime mitteametliku suhtluse käigus esile vajaduse määrata pädev asutus, kes on peavastutaja sõjavangide kohtlemise 12. augusti 1949 Genfi (III) konventsiooni rakendamise ja nõuetest kinnipidamisega seoses. Samuti leidsime, et Genfi (III) konventsiooni kohaselt ei ole sõjavangid samastatavad nõ tavaliste kinnipeetavatega, siis ei ole õige neile kohaldada vangistusseaduse (VangS) regulatsiooni ega kanda nende andmeid nõ tavaliste kinnipeetavate ja vangide andmestikku, vaid nende tarbeks oleks vaja eraldi sõjavangide andmestikku.</p> <p>Eelnõu vajab täpsustamist asjaoluga, et vanglateenistuse roll pikaajalise kinnipidamise korraldamisel peab piirduma sõjavangide majutamise ja valvamise praktilise korraldamisega, sh elamispiindade, turvalisuse ja igapäevase elukorralduse tagamisega kinnipidamiskohtades. Vanglateenistusel ei tohiks lasuda riikliku informatsioonibüroo (Information Bureau) ülesandeid ega otsustusõigust sõjavangide vabastamise küsimustes.</p> <p>Meie eespooltoodud seisukohad ei ole muutunud ja palume eelnõu täpsustada.</p>	<p>Antud selgitus.</p> <p>Ülesannete üldised raamid on jaotatud vastavalt kokkulepitud vastutusosaladele. Viimase kohaselt täidab Justiits- ja Digiministerium enda valitsemisalaga pikaajalist kinnipidamist, Kaitseministerium lühiajalist kinnipidamist. Täpsustasime vanglateenistuse rolli eelnõu seletuskirjas.</p> <p>Riikliku informatsioonibüroo (NIB) loomine ei ole käesoleva eelnõu raames lahendatav. NIB-iga seotud küsimused lahendatakse eraldiseisvalt, sest esmalt tuleb riiklikult määrata, milline ministerium või asutus täidab tulevikus NIB kohustust ja rolli.</p> <p>Vanglateenistusele ei tulene otsustusõigust sõjavangide vabastamise küsimuses, kui selleks ei ole eelnõuga pädevust antud.</p>
<p>Sisulised märkused</p> <p>4. Üldine märkus – eelnõuga plaanitakse anda Kaitseväele mitmeid julgeolekuala ohu ennetamise, väljaselgitamise ja tõrjumise meetmeid. Samas ei avata eelnõus sõnaselgelt ohu sisu. Oleme seisukohal, et õigusnormide parema arusaadavuse huvides tuleks eelnõusse lisada sätte, mis seoks lisatavad meetmed julgeolekuala ohutuse tagamisega või minimaalselt riigi julgeoleku tagamisega (st täpsustaks, et meetmed on ette nähtud vaid julgeolekuala julgeoleku tagamiseks sõltumata sellest, kas oht julgeolekualale paikneb alal või määratlemata piirkonnas väljapool ala). Selgus ohu</p>	<p>Teadmiseks võetud ja antud selgitus.</p> <p>Eelnõu seletuskirjas on ammendavalt kirjeldatud juhtumeid teistes NATO ja EL liikmesriikides toime pandud rünnakutes militaartaristu vastu. Samuti on hiljuti lisandunud mitmeid näiteid, kus on Eestis tuvastatud võõrriigi kasuks luuretegevuses</p>

<p>mõistes on seda olulisem, et KKS-s on Kaitseväele antud kaheksa positsioon - ennekõike on tema ülesandeks loomulikult riigi julgeoleku tagamine, kuid samas osaleb ta ka avaliku korra kaitses. Mõlemal juhul on kaitstav õigusväärtus erinev – riigi julgeolek versus avalik kord – ning seega on erinev ka ohu sisu (oht avalikule korrale hõlmab kõiki avaliku-õiguse norme, oht riigi julgeolekule on oluliselt spetsiifilisem). Selleks, et vältida segadust, millise õigushüve kaitseks Kaitseväele eelnõuga plaanitavad ulatuslikult rakendatavad meetmed ette nähakse, tuleb eelnõu täiendada ja kavandatavate meetmete puhul ohu mõistet täpsustada.</p>	<p>kahtlustatavaid. Seega on julgeolekuala ähvardavat ohtu piisavalt avatud ja ei ole vajalik eraldi sätetes välja tuua, et meetmed on vajalikud tagamaks riigi julgeolekut, see on Kaitseväe põhiülesannetes juba ära toodud ning samuti on eelnõu sätetes ära toodud, et meetmeid rakendatakse ohu ennetamiseks, tuvastamiseks, julgeolekuala vastase ründe lõpetamiseks ja ohu tõrjumiseks. Kui tuuakse välja, et meetmeid rakendatakse ründe lõpetamiseks, siis on selge, et esineb ründe oht julgeolekuala vastu ja on ka seega selge, mis eesmärgil on sätted lisatud. Ei ole vajalik eraldi igas meetme kirjelduses ära nimetada, et mis eesmärgil neid meetmeid on lubatud Kaitseväel rakendada.</p>
<p>5. Eelnõu § 1 p 2 (KKS § 3¹) – Politsei- ja Piirivalveameti ülesandeid (väikesaared ja mereala) reguleerivasse paragrahvi plaanitakse eelnõuga läbivalt lisada sõna Kaitsepolitseiamet (KAPO). Ei ole arusaadav, milliseid KAPO ülesandeid ja millises mahus Kaitsevägi merelt tulenevate ohtude tõkestamiseks selle normi alusel täitma hakkaks. Ka seletuskiri ei loo siin piisavat selgust. Seletuskirjas on üksnes allmärgusena (nr 8) lisatud ülesannete sisulist piiri kirjeldav põhimõtteline erisus, et „ei kohaldu andmete kogumisele ja töötlemisele, sest see ei ole seotud vahetu ohu tõrjumisega“. See selgitus ei ole piisav ja vajab täiendamist, sest dubleerivad või ebaselgelt piiritletud ülesanded võivad kaasa tuua rakendamisel pädevuskonflikte.</p> <p>Samuti vajab läbimõttlemist, kas kehtiva sätte lg 7 vajaks ka täiendamist arvestades, et KAPO kui julgeolekuasutuse tegevuse üle teostatakse parlamentaarset kontrolli julgeolekuasutuste järelevalve komisjonis.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõust säte välja jäetud.</p>

<p>Palume eelnõu ja seletuskirja täiendada.</p>	
<p>6. Eelnõu § 1 p 3 (KKS § 3²) – kõnealuse muutmispunktiga reguleeritakse asutuseülene merelistele ohtudele reageerimise koordineerimine, mille tarbeks on Kaitseväe juurde moodustatud mereliste ohtude komisjon.</p> <p>Eelnõu § 1 p 3 tuleb välja jätta, sest komisjonide ja töörühmade tegevust ei ole vaja seaduses reguleerida. Lisaks on ebaselge, mis on täpsemalt komisjoni roll, sest pealkiri on koordineerimine, kuid normi lg 1 p-s 3 sätestatakse ka merelistele ohtudele reageerimine. See on oluliselt laiem, kui termin „koordineerima“ võimaldaks.</p> <p>Vaadates komisjoni tegevusi, tunduvad need olevat sarnased julgeolekuasutuste seaduse (JAS) §-s 10 sätestatud Vabariigi Valitsuse (VV) julgeolekukomisjoni tegevustele. Seletuskirjas on märgitud, et „Oluline on märkida, et juhtrühm ei ole mõeldud asendama Vabariigi Valitsuse juures tegutsevat julgeoleku nõukogu (edaspidi JKN), kellele on seadusega pandud väga konkreetsed ülesanded, ega sellega konkureerima.“ – siin on ilmselt mõeldud siiski VV julgeolekukomisjoni? Palume see üle vaadata ja täpsustada.</p> <p>Seletuskirjast tuleneb ka see, et „... ei jääda ootama poliitilisi suuniseid julgeolekunõukogult, ministriumilt või muult asutuselt...“ ja „Põhimõtteliselt teevad asutused oma igapäevast tööd ja poliitiliselt tasemelt küsitakse nõusolek vaid siis, kui seda näeb ette seadus.“ Juhime tähelepanu, et ametiasutused on tulenevalt Vabariigi Valitsuse seadusest (VVS) ministriumide valitsemisalas ehk minister juhivad ministriumi – seega teatav poliitiline suunis jääb. Tõstatame küsimuse, et kui ametiasutused teevad edasi oma tavapärasest tööd, siis jääb ebaselgeks, miks tuleb seaduses ette näha komisjoni loomine.? Olukorras, kus tekib oht või kriisiolukord, siis saab ka praegu tagada asjakohaste asutustega koostöö ja koordineerimise ilma, et oleks seaduses ettenähtud komisjon.</p> <p>Palume kõnealune muutmispunkt eelnõust välja jätta.</p>	<p>Antud selgitus.</p> <p>Nõustuda võib, et riigiasutused saavad teha koostööd omavahel ka ilma, et see seadusega öeldud oleks. Mereliste ohtude komisjon on küll koostöö formaat, kuid on laiem. Sarnased formaadid on olemas Saksamaal, USA-s, kui ka mujal riikides, sealjuures on loodud püsiv organ, et koostööd ja infovahetust koordineerida. Eesti on väike riik, mistõttu ei ole mõistlik luua püsivat asutust merelistele ohtudele reageerimiseks ja infovahetuseks, ent koordineerimist on siiski vaja ja see ülesanne tuleb kellelegi anda. Kuna Kaitsevägi on mereolukorradeadlikkuse eest vastutaja, on mõistlik see ülesanne anda Kaitseväele. Kaitseväe juhatajal aga ei ole praegu kehtiva KKS-i järgi volitusi sellise koostööformaadi loomiseks, see tuleb talle seadusega anda. Kõnesoleva paragrahvi jaoks seda tehaksegi. Koostöö ja koordineerimise vajadus on juba praktikas ilmnenud mitmel korral ning iga kord on tekkinud ka küsimused ja vajadus protseduuride jms järele. Kuna merelisi ohte on palju ning nendele reageerimine on jagunenud mitmete asutuste vahel, on muu hulgas vaja, et kellelgi oleks üldpilt (mereolukorradeadlikkus) ja koordineeriks keskselt ohtudele reageerimist. See on ka</p>

	põhjus, miks on loodud eri riikides püsivad asutused merelistele ohtudele reageerimiseks.
<p>7. Eelnõu § 1 p 4 (KKS §22⁴) – eelnõu kohaselt võib kaitseennunduse järelevalveteenistus kehtestada nõudeid kaitseennunduse lennundusohutuse tagamiseks. Seletuskirjast nähtub, et järelevalvet tehakse eelkõige kahest vaatest – tehnilised nõuded ja nõuded inimeste kompetentsusele (teadmised ja oskused). Kui järelevalveasutuse kehtestatavad nõuded puudutavad mh ka näiteks nõudeid inimeste teadmistele ja oskustele, võib tegu olla põhiõiguste piiranguga. Põhiõiguste piirangud tuleb aga ette näha seaduses, mitte järelevalveorgani haldusaktis. Seetõttu tuleb eelnõu täiendada, et nõuded oleksid seaduses.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõust nõuete kehtestamise volitus kaitseennunduse järelevalveteenistusele välja jäetud.</p>
<p>8. Eelnõu § 1 p-d 9 ja 10 (KKS § 50 ja § 54 lg 3) – eelnõuga plaanitakse KKS-i lisada uus termin – „julgeolekuala vahetu lähedus“. Terminidefinitsioon on eelnõus nii lai, et Kaitseväge tegevusele ei teki sellega vajalikku selget õiguslikku alust ja piiri. Sedavõrd olulise mõjuga säte peab olema õigusselge, sh arvestades isikute põhiõigusi ja -vabadusi riivavaid meetmeid, mille rakendamist julgeolekuala vahetus läheduse mõistega seonduvalt eelnõus plaanitakse. Palume termini definitsiooni täpsustada.</p>	<p>Antud selgitus. Antud termin on juba kehtivas seaduses olemas – KKS §54¹ p 2 lg 3. Samuti on „vahetu lähedus“ kasutusel KorS § 47 lg 1 p 3, § 48 lg 1 p 2, § 49 lg 1 p 5, mis sätestab et turvakontrolli, isiku läbivaatust, vallasasja läbivaatust jm võib teostada ka isikule, kui ta viibib elutähtsa asutuse, avaliku võimu toimimisele tähtsa ehitise vahetus läheduses. Antud konstruktsioon on kehtinud KorS tervikteksti kehtestamisest alates, aastast 2011 ja täiendavaid sätteid „vahetu läheduse“ täpsustamise osas ei ole KorS-i lisatud. „Vahetut lähedust“ on kasutatud lisaks KorS-le paljudes erinevates seadustes. näiteks RipS, ApoS, PPVS, Riigikaitseobjekti kaitse kord, kaubandustegevuse seadus, alkoholiseadus, avaliku koosoleku seadus jne. Viimati kasutati terminit „vahetu lähedus“ 02.11.2025 jõustunud PPVS muudatuses numbrikaamerate osas.</p>

Eelnõuga soovitakse Kaitseväe ajutise julgeolekuala tähistamist ja ala loomisest teavitamist põhimõttelises osas muuta. Kehtivas KKS-s on ette nähtud kohustus ka ajutine julgeolekuala tähistada esimesel võimalusel ning ala loomisest asukohajärgset kohaliku omavalitsuse üksust (KOV) teavitada. Eelnõuga soovitakse KV ajutise julgeolekuala tähistamine ning KOV-de teavitamine jätta KV kaalutusotsuseks (eelnõu sõnastus – võimaluse korral). Seletuskirjas selgitatakse, et tähistamata ja teavitamata jätmise võib olla vajalik, kui seda nõuab riigikaitse varjatud iseloomuga ülesanne ning tähistamata jäetakse vaid juhul, kui selle tähistuse puudumine ei põhjusta ohtu piirkonnas liikuvatele isikutele. Põhjendused on arusaadavad, kuid oleme seisukohal, et need olulised tingimused peavad tulenema selgelt ka seadusest. Siinkohal ei piisa Kaitseväe sisesest regulatsioonist arvestades ajutise julgeolekuala regulatsiooni rakendamise kaasneda võivat välist mõju. Palume eelnõu täiendada.

Sarnast lausekonstruktsiooni on kasutatud ka KorS-is – vahetult eesseisev rünne, vahetult eesseisev rünne, vahetu oht.

Oleme seisukohal, et siin tuleb lähtuda tõlgendamisel lisaks ruumilise mõõtme arvestamisel ka ajaraamist lähtuvast terminist „vahetu“. Samuti on „vahetu“ sisustatud KarS-is kui vahetult eesseisev, „vahetult“ millegi alustamine, teo toimepanemine jne.

Seega tähendab „vahetu“ otseselt eesseisvat, väga lähedal olevat, peaaegu saabunud tagajärge. Samale analoogile tugineme ka julgeolekuala „vahetu“ läheduse sisustamisel. Samuti tugineme KorS-i analoogile asutuse, ehitise, piirkonna „vahetu läheduse“ mõttes, mis tähendabki vahetult ala juures olev, vahetult hoone juures olev.

"Vahetu lähedus" Eesti õigusaktides on peaaegu alati kontekstist tulenev mõiste, mis tähistab väga lühikest vahemaad, otsest kättesaadavust või füüsilist kontakti, mitte aga seaduslikult fikseeritud arvu meetreid.

Arvestatud.

Eelnõu ja seletuskirja täpsustatud julgeolekuala tähistamise sätete osas. Lisatud kindlad tingimused, millal võib julgeolekuala jätta tähistamata.

<p>9. Eelnõu § 1 p 12 (KKS-i lisatava § 54² lg 4 ja 5) – sätte kohaselt võib Kaitseväe juhataja või tema volitatud struktuuriüksuse ülem kehtestada julgeolekuala vahetus läheduses piiranguid liikumisele, pildistamisele ja muule tegevusele.</p> <p>Palume seletuskirjas täpsustada, millise õigusaktiga on piirangute kehtestamise näol tegemist. Kuna piirangute kehtestajal ei ole määrusandlusõigust, saab ilmselt tegemist olla haldusaktiga (üldkorraldusega). Kuna piirangud võivad mõjutada määratlemata hulka inimesi, tuleb läbi mõtelda, kuidas piirangud avalikkusele teatavaks tehakse. Seejuures tuleks täpsustada ka lõike 5 sõnastust, sest hetkel jääb arusaamatuks, kas sättega lubatakse piirangud ka teatavaks tegemata jätta (tehakse teatavaks võimaluse korral) või sõnastatakse sättega teavitamise võimalikud alternatiivid. Samuti tasub kaaluda, kas norm ei ole liialt avara sisuga võimaldades piirata sisuliselt igasuguse tegevuse julgeolekuala vahetus läheduses, mis on territoriaalselt määratlemata mõiste. Palume eelnõu täiendada.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu ja seletuskirja täiendatud.</p>
<p>10. Eelnõu § 1 p 12 (KKS § 54⁴) – norm annab Kaitseväele õiguse tuvastada isikusamasus kehtiva isikut tõendava dokumendi alusel või kui see pole võimalik, siis muul õiguspärasel viisil, ning kontrollida dokumendile kantud või isiku antud andmete õigsust andmekogust.</p> <p>Seletuskirjast ei selgu, mida täpsemalt loetakse „muuks õiguspäraseks viisiks“ tuvastamiseks isikusamasust. Nimetatud toimingut pole eelduslikult võimalik teha ilma isikuandmeid töötlemata ning ka Konventsioon 108 nõuab asjakohast, minimaalset ja läbipaistvat andmetöötlust. Antud juhul ei ole meil võimalik võtta seisukohta, kas planeeritav regulatsioon Konventsioon 108 nõuetele vastab, kuna seletuskirjas ei ole avatud, mis viisidel läbiviidavat andmetöötlust loetakse „muuks õiguspäraseks viisiks“ isikusamasuse tuvastamiseks. Palume vastavad selgitused ja täpsustused seletuskirja lisada, et saaksime regulatsiooni õiguspärasust hinnata ja omapoolseid ettepanekuid esitada.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu ja seletuskirja täiendatud. Samasugune sõnastus, kus kasutatakse viidet „muule õiguspärasele viisile“ on ära toodud ka KorS § 32 lg 1 ja JAS 34⁴. Muu õiguspärane viis võib olla näiteks isikusamasuse tuvastamine Eesti riigiäpi abil või küsitlemise abil kuni on piisavalt tõenäoliselt isik tuvastatud.</p>
<p>11. Eelnõu p 12 (KKS § 54⁵) – esmalt tekib küsimus nn kategooria „julgeolekualale teatud kaugus“ sisse toomise põhjendatuses. Arusaamatuks jääb, miks on vaja seda eristada julgeolekuala vahetust lähedusest (mis on definitsiooni järgi niigi ülimalt lai, st ala, millel toimuv tegevus võib kaasa tuua ohu KV julgeolekuala). Palume seda seletuskirjas põhjendada.</p> <p>Lisatava sätte lõikega 3 soovitakse anda Kaitseväele õigus nende inimeste puhul, kelle elu- või tööruumid asuvad Kaitseväe julgeolekuala vahetus läheduses, neid oma koju ja tööruumidesse kuni 12</p>	<p>Antud selgitus. Eelnõus viibimiskeelu kehtestamist võimaldav säte on sisuliselt identne KorS § 44 lõikega 1 . Antud sätte mõte on keelata isikute lähenemist julgeolekualale, mitte julgeolekuala vahetusse lähedusse.</p>

tundi järjest mitte lubada (juurdepääs võimaldatakse võimalusel ning eelnõu eelnevaid sätteid arvestades võidakse KV ajutine julgeolekuala ka vajadusel tähistamata jätta...). Säte vajab põhiseaduspärasuse analüüsis eraldi tähelepanu. Palume seletuskirja täiendada.

Lõpetuseks - viibimiskeelu saab eelnõu kohaselt kehtestada ka julgeolekualale. Palume kaaluda, kas see on vajalik, kuivõrd KKS § 52 sätestab üldise julgeolekualal viibimise piirangu.

Viibimiskeeldu rakendatakse vastavalt KorS § 7 proportsionaalsuse põhimõttele ja § 8 otstarbekuse põhimõttele, mille alusel saab kehtestada piiranguid vaid lähtudes sellest, mis piirangu alla langevaid isikuid võimalikult vähem kahjustab ning piirangud peavad olema eesmärgipärased, efektiivsed ja paindlikud. Kirjeldatud näidisolukorras peab seega olema tõendatud, et oma tööruumides või kodus julgeolekuala vahetus läheduses olevad isikud ise põhjustavad ohtu julgeolekualale või nende seal viibimine seab neid ennast ohtu. Muudel juhtudel ei ole viibimiskeelu kehtestamine õiguspärane ja sellest ka Kaitseväge lähtub.

Viibimiskeeld on eraldi toiming võrreldes julgeolekualale lubamisega. Julgeolekualale lubatakse isikuid kindlatel alustel ja kontrollitult, kuid kui Kaitseväge objektile on näiteks külastuspäev ja kõik isikud on kontrollitud ja lubatud, kuid kui on vaja ootamatult ohutust täiendavalt tagada, siis võidakse kehtestada mingis objekti osas viibimiskeeld. Oluline on märkida, et viibimiskeeld on paindlik meede ja võimaldab kiiresti isikutele seadusliku korralduse anda alalt lahkumiseks. Näiteks võib tuua, kui lennubaasis on külastuspäev ja isikud liiguvad ka lennuvälja lähistel võib

	ootamatult ette tulla vajadus lennukitel õhku tõusta. Siis tuleb kiiresti kehtestada lennuraja lähedal ohutuse tagamiseks viibimiskeeld, et julgeolekualale lubatud külalised suunata eemale ja nad hiljem tagasi lubada.
<p>12. Eelnõu § 1 p-ga 12 täiendatakse KKS §-ga 54⁸, mis reguleerib isiku läbivaatust Kaitseväe poolt. Lõikes 1 sätestatakse, et teatud olukordades võib läbi vaadata kinnipeetud isiku, sh isiku keha, riided, riietes oleva või kehal kantava asja. Selles osas märgime, et läbivaatuse läbiviimine või tulemuste mingil viisil talletamine (nt protokollis kajastamine) eeldab isikuandmete töötlemist, millisel juhul on kohustuslik jälgida Konventsioon 108 artikkel 5 nõudeid andmetöötlusele. Seetõttu tuleb eelnõu ja seletuskirja täiendada, et oleks reguleeritud ka isiku läbivaatuse käigus kogutud andmete töötlemine ja säilitamine – enne ei ole meil võimalik ka omapoolseid ettepanekuid esitada.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu ja seletuskirja täiendatud.</p>
<p>13. Eelnõu § 1 p-ga 12 täiendatakse KKS §-ga 54¹¹, mis reguleerib jälgimisseadmestiku kasutamist ja mis näeb ette, et Kaitsevägi võib julgeolekualal ja selle vahetus läheduses toimuva jälgimiseks kasutada pilti edastavat või salvestavat jälgimisseadmestikku.</p> <p>Teeme ettepaneku kaaluda sätte vajalikkust, sest isikuandmete töötlemine jälgimisseadme kasutamise teel on sätestatud juba §-s 54¹ lõikes 2. Juhime tähelepanu, et korrakaitseõiguses ei ole lubatud isikuandmete töötlemine ohu ennetamiseks, st olukorras, kus puudub vähemalt konkreetse ohu kahtlus. Ohu ennetamiseks jälgimisseadmete kasutamist on korrakaitseõiguses peetud ebaproportsionaalseks privaatsusõigusesse sekkumiseks. Seega tuleks eelnõu seletuskirjas avada intensiivse jälgimisvõimaluse andmise põhjendatust.</p> <p>Kui säte on sisuliselt ja ka seletuskirjas põhjendatult vajalik, siis rõhutame vajadust jälgimisseadmestike paigaldamise ja kasutamise sisekordade kehtestamise käigus järgida Konventsioon 108 artikkel 5 nõudeid. Seletuskirja (lk 17) kohaselt „Julgeolekuala vahetus läheduses Kaitseväe poolt rakendatavate erimeetmete lisamine toetab NATO dokumentide ACO <i>Directive 080-025</i>; AD07-001 ACO „<i>Security directive</i>“ ja C-M(2002)50 „<i>Protection Measures for NATO Civil and Military Bodies, Deployed NATO Forces, and Installations (Assets) Against Terrorist Threats</i>“ rakendamist liitlasüksuste ja Kaitseväe poolt. Antud dokumendid ei ole avalikud.“ Kuivõrd need dokumendid ei ole avalikud, siis ei ole meil võimalik hinnata, kas regulatsioonidest tulev andmetöötlus vastab vajalikkuse ja minimaalsuse</p>	<p>Arvestatud osaliselt ja antud selgitus. Eelnõu ja seletuskirja täiendatud andmekaitse aspektist lähtuvalt.</p> <p>Selgitame, et nimetatud säte KKS §-ga 54¹¹ on vajalik, sest KKS § 54¹ regulatsioon kehtib vaid § 36 lg 1 p 6 ülesande täitmise kohta (kaitsevaeluure). Kui välja jätta säte § 54¹ lõikest 2 p 3, siis ei ole kaitsevaeluurel enam võimalik oma ülesandeid täita.</p> <p>Kaitseväe linnakute suhtes on tõendatult toime pandud luuretegevust (nt pildistamine, filmimine, jälgimine) ning riigi julgeoleku tagamiseks on oluline, et sellist luuretegevust ennetataks, tõkestataks ja luurajad tuvastataks. Kaitseväe linnakute, ehk julgeolekualade korral on peaaegu ainus meetod sellist tüüpi luuretegevust</p>

<p>põhimõttele või kas rakendatav andmetöötlustoimingute protsessikirjeldus ja mõjuhinnangud on nõuetekohased.</p>	<p>ennetada objektivalvekaamerate kasutamisega. Kaamerast tuvastatakse, et isik kelle suhtes alguses puudub ohukahtlus (ennetamise faas) paneb toime kahtlase tegevuse (ohukahtlus, väljaselgitamise faas) nt pildistab ning alles siis on võimalik minna isikult dokumenti nõudma (reageerimine).</p> <p>KorS § 5 lg 7 sätestab, et ohu ennetamine on see osa korrakaitsest, kus puudub ohukahtlus, kuid saab pidada võimalikuks olukorda, mille realiseerumisel tekib ohukahtlus või oht. Kaitseväge objektide korral saab pidada tõenäoliseks ja võimalikuks, et objekti suhtes teostatakse luuretegevust, mis väljendub mh ka julgeolekuala jälgimises ja pildistamises. Samuti on asjakohane Kaitseväge objektide kontekstis ka sama KorS lõige, mis sätestab, et <u>ohu ennetamine</u> on muu hulgas teabe kogumine, vahetamine ja analüüs, toimingute kavandamine ja elluviimine ning riikliku järelevalve meetmete kohaldamine avalikku korda tulevikus ähvardada võivate ohtude tõrjumiseks, sealhulgas süütegude ennetamine.</p>
<p>14. Eelnõu § 3 p 2 (KaLS § 84²) – eelnõu kohaselt peab Kaitsemiidu julgeolekuala olema tähistatud. Julgeolekualaks on § 84¹ lg 3 kohaselt ka loetletud objektide vahetu kaitsmisega seotud territoorium. Kas Kaitsemiidu puhul on julgeolekuala vahetu lähedus siiski territoriaalselt piiritletav? Mille poolest</p>	<p>Antud selgitus. Julgeolekuala võib olla alaline või ajutine. Alaliseks julgeolekualaks loetakse</p>

<p>erineb see Kaitseväe julgeolekuala vahetust lähedusest, mis eelnõu kohaselt ei ole territoriaalselt piiritletav?</p> <p>Palume neile küsimustele seletuskirjas vastuses anda.</p>	<p>Kaitseliidu territoorium, ujuvvahend, lennuvahend või sõiduk, mis on Kaitseliidu valduses. Nii kuuluvad julgeolekuala koosseisu Kaitseliidu omandis või valduses olevad hooned, väljaõppekeskused, laod, harjutusväljad, lasketiirud jms. Samuti ujuv- ja lennuvahendid ning sõidukid. Sõidukite all peetakse silmas nii mehitatud kui mehitamata sõiduvahendeid (maa, õhk, vesi).</p> <p>Kuna Kaitseliit on avalikõiguslik riigikaitseorganisatsioon, piirub julgeolekuala määratletud territooriumiga (puuduvad täidesaatva riigivõimu volitused). Kaitseliit ei määratle oma julgeolekuala läbi vahetu läheduse, vaid üksnes piiritletud ehk geograafilise alaga.</p>
<p>15. Eelnõu § 3 p 2 (KaLS § 84³) – lisatava sättega kohustatakse Kaitseliidu julgeolekualal viibijaid alluma valvuri ja valves oleva isiku korraldustele. Palume eelnõu täiendada ja siduda korraldused kindla eesmärgiga, et tagada selgus, millistele korraldustele inimesed alluma peavad ja välistada võimuliialdus.</p>	<p>Antud selgitus. Säte viitab KaLS §-le 71, mis loetleb valvuri õigused alates alale siseneda sooviva isiku isikusamasuse tuvastamisest kuni isiku kinnipidamiseni. Nende õiguste eesmärgiks on tagada julgeolekuala kaitse ning on iseloomult proportsionaalsed ja võimuliialdusi välistavad. Sätete dubleerimine § 84³ ei ole seetõttu otstarbekas.</p>
<p>16. Eelnõu § 3 p 2 (KaLS § 84⁴) – sätte sisu ja vajalikkus on arusaamatu. Kehtiv seadus tagab valvurile kinnipidamisõiguse konkreetse objekti ohustamisega seoses. Kui sellele sättele lisaks on vaja</p>	<p>Antud selgitus. Säte on eelnõusse lisatud markeerimaks pädevusi konkreetsetl julgeolekualaga</p>

<p>täiendavat isiku kinnipidamise sätet, tuleb eelnõus selgelt reguleerida tuua, millistel juhtudel kinnipidamist kohaldada võidakse.</p>	<p>seonduvalt. Valvur täidab oma ülesandeid ka väljaspool julgeolekuala- iga valvatav objekt, k.a Kaitseleidu objekt ei pruugi olla julgeolekuala. Seetõttu on oluline meetme ulatust arvestades kinnipidamisega seotud normid eraldi välja tuua.</p>
<p>17. Eelnõu § 5 p 7 (MSOS § 45 lg 5²) – juhime tähelepanu, et seletuskiri (lk 2) erineb märkimisväärselt eelnõust. Seletuskirjas on toodud järgnev: „Täiendavalt antakse meresõiduohutuse seadusega (edaspidi MSOS) Kaitseväele õigus kõrgendatud kaitsevalmiduse, erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorra ajal korraldada laevaliiklust ning kehtestada ajutisi piiranguid või anda Transpordiametile nende kehtestamise korraldus, et tagada üldkasutataval veeteel laevaliikluse ohutus.“.</p> <p>Eelnõu § 5 p 7 tehtav muudatus näeb aga ette, et Kaitsevägi võib põhiseaduslikku korda, riigi julgeolekut või inimeste elu ja tervist ähvardava suurenenud ohu ajal riigi sõjalise kaitsmise või selleks valmistumise korral kehtestada veeteel liiklemise piiranguid või anda Transpordiametile korraldusi nende kehtestamiseks, samuti anda Transpordiametile korraldusi osutada laevaliiklusteenuseid ulatuses, et tagada veeliikluse ohutus ning Eesti merepiiri valvamine ja kaitse. Palume tagada, et eelnõu säte ja seletuskiri oleksid kooskõlas.</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja täpsustatud.</p>
<p>III. Muud märkused eelnõu ja seletuskirja kohta</p> <p>Seletuskirjas (lk 60) on kulude osas märgitud, et „Riigile ei too eelnõukohase seaduse rakendamine lähiajal ettenähtavaid lisakulutusi. Kõik vajalikud kulutused jäävad riigieelarve, sealhulgas Kaitseväe, Kaitseleidu ja teiste asutuste eelarve piiresse“. Vanglateenistusel puuduvad vahendid sõjavangide kinnipidamise ülesande ettevalmistamiseks ja täitmiseks väljaspool igapäevaseid tegevuskulusid. Lisaks tekivad täiendavad kulud vangiregistri arendustöödega seoses. Seetõttu on vajalik tagada vanglateenistusele vastavate ülesannete täitmiseks vajalik rahastus riigieelarveliste vahendite arvelt. Seetõttu on selgitus eksitav ja palume seletuskirjas märkida, et ka vanglateenistusele tekivad kulutused.</p>	<p>Arvestatud. Seletuskiri täiendatud, selgitus muudetud.</p>
<p>18. Seletuskirja mõjude osa tuleb täiendada ja käsitleda ka dekonfliktimisega seotud küsimusi ning vajaliku inimressursi hinnangut sõjavangide pikaajalise kinnipidamise korral. Sõjavangide kinnipidamine vanglas eeldab vastava ametikohtade arvu tagamist. Samuti toob täiendava kinnipidamiskoha kasutuselevõtt kaasa vajaduse suurendada isikkoosseisu, mis omakorda tähendab</p>	<p>Arvestatud.</p>

täiendavat värbamisvajadust ja sellega seotud ressursikulu. Vanglateenistusel on vaja arvestada, millise personaliressursiga on seoses dekonfliktimisega võimalik arvestada.	
19. Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud märkustega.	Arvestatud.
Riigikantselei	
<p>1. Mereliste ohtude komisjon. Eelnõu § 1 punktiga 3 soovitakse luua Kaitseväe korralduse seadusesse (KKS) alus mereliste ohtude komisjoni moodustamiseks, mille eesmärk on toetada mereolukorrateadlikkuse loomist ja tagamist, aidata tagada merel piirirežiim, ennetada merelisi ohte ja nendele reageerida ning parandada asutustevahelist teabevahetust. Asutustevahelist koostööd ja infovahetust ning olukorrateadlikkust toetav koordineerimiskomisjon on Riigikantselei hinnangul väga vajalik, kuid selle sätestamine seaduse tasandil on küsitav. Komisjonil ei ole eelnõu järgi ka õiguslikult siduvat, nt haldusotsuste tegemise pädevust. Töörühmade ja komisjonide moodustamine töötasandil (nt asutuse juhi käskkirjaga) on asutuste tavapärase töö osa. Teeme ettepaneku see säte eelnõust välja jätta.</p>	<p>Mitte arvestatud. Arvestades, et komisjon on asutusteülene ning sellest tulevad püsivad kohustused erinevatele asutustele, peame õigemaks selle kehtestamist seaduse tasandil, sarnaselt nagu ka nt FUA komisjon lennunduses, kellel samuti puudub haldusotsuste tegemise pädevus. Juhime veel tähelepanu, et KKS kohaselt ei ole Kaitseväe juhatajal volitust sellise komisjoni moodustamiseks, mistõttu on oluline see volitus talle seadusega anda.</p>
<p>2. Kaitse lennunduse järelevalveteenistus. Eelnõu § 1 punktiga 4 soovitakse luua kaitse lennunduse järelevalveteenistus, mille ülesanne on teha järelevalvet kaitse lennunduse üle. Järelevalveteenistus on sõltumatu ning asub Kaitseministeeriumi valitsemisalas ning selle ülesande eest vastutav Kaitseväe struktuuriüksus määratakse eelnõu järgi Kaitseväe põhimääruses. Seletuskirja järgi on tegemist Kaitseväe sisemist töökorraldust puudutava sättega, millel puudub mõju väljapoole. Riigikantselei hinnangul on see ebaselge, sest lennundusseaduse (LennS) § 6¹ järgi on kaitse lennundus Kaitseministeeriumi valitsemisala valitsusasutuse (s.t Kaitseväe, Välisluureameti, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse, Kaitseressursside Ameti ja Kaitseministeeriumi), Kaitse liidu ning välisriigi relvajõudude või nende nimel ja kontrolli all toimuv lennundustegevus. Sellele viidatakse ka seletuskirja lk 10–11, mistõttu jääb selgitus väljapoole ulatuva mõju piiratuse kohta ebaselgeks.</p> <p>Palume täiendavalt analüüsida, kas soovitud eesmärgi saavutamiseks piisaks üksnes kaitse lennundusmäärustiku muutmisest. LennSi § 7 lõike 3 punkti 6 kohaselt sätestatakse kaitseministri kehtestatavas kaitse lennundusmäärustikus muu hulgas kaitse lennunduse järelevalve korraldamise kord. Kui asjakohase järelevalveteenistuse sätestamine seaduse tasandil on siiski vajalik, tuleb selleks muuta</p>	<p>Mitte arvestatud. Kaitse lennunduse järelevalveteenistus (KLJT) peab olema järelevalve tegemises sõltumatu, seetõttu ei ole kohane, et kaitseminister kehtestab järelevalve tegemise korra, sh nimetab, kes teeb järelevalvet või kuidas ta seda teha tohib, ning võttes veel arvesse, et KLJT teeb järelevalvet ka Kaitseministeeriumi üle, kui ministeeriumil on näiteks MÕS-id. Võrdluseks võib tuua sõjaväepolitsei, kes on küll Kaitseväe üksus, kuid kelle õigused ja kohutused on samuti seaduse tasandil reguleeritud (enamuse KKS-is, osa eriseadustes). Võtame arvesse sätestada</p>

<p>LennSi, mis reguleerib lennunduse, sealhulgas kaitselennunduse küsimusi. Teeme ettepaneku eelnõu vastavalt koostöös Kliimaministeeriumiga muuta.</p> <p>Liaks on eelnõukohase KKS-i § 22⁴ lõike 3 järgi kaitselennunduse järelevalveteenistusel õigus kehtestada nõudeid kaitselennunduse lennundusohutuse tagamiseks, kui seadusega ei ole kehtestatud teisiti. Seletuskirjas on selgitatud, et selle hulka kuulub muu hulgas õigus järelevalve ühe osana anda asjakohaseid lube ja sertifikaate ning tunnustada teiste asutuste ja organisatsioonide välja antud lube ja sertifikaate. Jääb ebaselgeks, kas ja kuidas seonduvad sellised kaitselennunduse järelevalveteenistuse kehtestatavad nõuded LennSi ning selle alusel kehtestatud kaitselennundusmäärustikuga, mis mõlemas sisaldavad samuti kaitselennunduse lennuohutuse tagamise nõudeid. Sättes toodud välistus „kui seadusega ei ole kehtestatud teisiti“ ei ole üheselt mõistetav – mis ulatuses soovitakse kaitselennunduse järelevalveteenistuse nõuete kehtestamise õigust sellega piirata? Palume eelnõu ja seletuskirja vastavalt muuta.</p>	<p>täpsemad KLJT-d puudutavad normid lennundusseaduses selle revisjoni tegemise käigus.</p>
<p>3. Kaitseväe julgeolekuala vahetu lähedus ja laeva ohutusala. Eelnõu § 1 punktiga 9 soovitakse määratleda Kaitseväe julgeolekuala vahetu lähedus ning Kaitseväe laeva ohutusala ning § 1 punktides 5 ja 11–13 on läbivalt sätestatud võimalus kohaldada erimeetmeid Kaitseväe julgeolekualal või selle vahetus läheduses, osaliselt ka laeva ohutusalas. Eelnõu järgi on julgeolekuala vahetu lähedus maapind, maapõu, õhuruum ja veekogu ulatuses, milles toimuv tegevus võib tuua kaasa ohu Kaitseväe julgeolekualale. Kaitseväe laeva ohutusala on Kaitseväe laeva ümber ja all olev veekogu pind ning õhuruum, milles toimuv tegevus võib tuua kaasa ohu Kaitseväe laevale, ning mille mõõtmed veesõiduki välisküljest arvates on 300 meetrit horisontaalsuunas ja vertikaalsuunas vee alla ning ohutusala ülempiir veesõiduki kõrgeimast punktist 150 meetrit.</p> <p>Need on alad, milles soovitakse anda Kaitseväele lisavolitusi isikute suhtes mitmesuguste erimeetmete kohaldamiseks, kuid mida samas ei tähistata ega piirata isikutele arusaadaval viisil. On ebaselge, millisel moel on isikul võimalik võimalikust piirangust teada saada, oma tegevust sellele vastavalt kohandada, nt vältida sellesse alasse sattumist, ning arvestada võimalusega, et Kaitseväge võib isiku suhtes kohaldada erimeetmeid ja nende tagamiseks ka vahetut sundi ning töödelda isikuandmeid andmekogudest, sealhulgas teha seda varjatult.</p>	<p>Arvestatud osaliselt.</p> <p>Piiritlesime julgeolekuala õhuruumi osa geograafilise ja ajutise geograafilise alaga, kui julgeolekuala ja selle vahetu lähedus kattub geograafilise alaga.</p> <p>Julgeolekuala on üldjuhul ka vastavalt märgistatud, välja arvatud osadel juhtudel, kui tegu on ajutise julgeolekualaga või Kaitseväe laeva ohutusalaga (mis on horisontaalselt ligikaudu kaks kaablit, mida on teistel veesõidukitel lihtne arvutada).</p> <p>Teatud juhtudel ei ole võimalik ajutist julgeolekuala julgeolekukaalutlustel märgistada, sel juhul teavitatakse sinna</p>

Mõlemad alad ulatuksid nende definitsioonide kohaselt ka õhuruumi, seejuures ei ole Kaitseväge julgeolekuala ulatus maapinnast otsesõnu piiratud ning sõltub hinnangust julgeolekuala ähvardavale ohule, järelikult sellest, kuidas hindaja ja erimeetme rakendaja mõistab ja tajub konkreetse ohu liiki ja olemust. Õhuruumis erimeetmeid kohaldades mõjutatakse vahetult lennundustegevust ja õhuruumi kasutamist, mida reguleerivad LennS ja selle alusel antud õigusaktid, mistõttu ei pruugi õhuruumi puudutav osa olla nendega kooskõlas. Teeme seetõttu ettepaneku õhuruumi puudutavat osa nendes definitsioonides koostöös Kliimaministeeriumiga hinnata ja vajadusel muuta.

Muu hulgas on LennSi alusel võimalik kehtestada ning ongi kehtestatud Kaitseväge julgeolekualade kohale geograafilised alad mehitamata õhusõidukite lendamise piiramiseks. Nendes alades kehtib ka LennSi §-st 60² tulenev vastava riiklikku järelevalvet tegeva korrakaitseorgani volitus sundida vahetu ohu tõrjumiseks nendes alades lendavat mehitamata õhusõidukit maanduma ning kasutada selleks ka vahetut sundi, sh erivahendeid. Jääb ebaselgeks, kuidas kavandatud regulatsiooni kohased õhuruumis kehtivad volitused ja LennSi riikliku järelevalve volitused omavahel suhestuvad.

Alalise geograafilise ala kehtestab Vabariigi Valitsus korraldusega ning ajutise geograafilise ala saab kehtestada Kaitseväge KKSist või muudest seadustest tulenevate ülesannete täitmiseks. Jääb ebaselgeks, miks ei piisa olemasoleva regulatsiooni rakendamisest.

Mõlema ala ja nende vahetu läheduse puhul tuleb arvestada ka sellega, et tegemist võib olla liikuva alaga, mistõttu on võimalik julgeolekuala vahetu lähedusena teoreetiliselt käsitada tervet Eesti territooriumi ning Kaitseväge laeva ohutusala kogu Eesti mereala ja laevatatavaid siseveekogusid. See suurendab veelgi potentsiaalse riive intensiivsust ning vajab seetõttu väga täpset piiritlemist, sh isikute teavitamise läbimõtlemit.

Asjakohased erimeetmed antakse teoreetiliselt väga suurele hulgale isikutele, mistõttu nende kohaldamise volitus julgeolekuala vahetus läheduses või laeva ohutusalas, s.t tähistamata ja piiramata alal, üldjuhul avalikus ruumis, loob suure volituste ületamise või ebaühtlase kasutamise riski, sõltumata sellest, et eelnõu kohaselt saab erimeetmete kohaldamise õiguse üksnes väljaõppe läbinud kaitsevaelane ja Kaitseväge ametnik.

sattunud isikut muul viisil – suusõnaline märguanne vms.

Eelnõus ja seletuskirjas on täpsustatud, et isikuid võimalusel alati teavitatakse, sealhulgas juhul, kui see põhjustab ohtu piirkonnas viibivatele isikutele. Kaitseväge laeva ohutusalasse sisenemisel samuti veesõiduki juhti hoiatatakse raadio teel.

Mehitamata õhusõidukite tõrje eelnõust välja jäetud (välja arvatud Kaitseväge edasilükkamatu pädevuse kontekstis).

<p>Eelnevale lisaks palume eelnõu seletuskirjas tuua esile, kas ja kuidas suhestub julgeolekuala vahetu lähedus muude sarnaste objektist või perimeetrist (nt piirdeaiast) kaugemale ulatuvate tsoonidega, milles kehtivad piirangud või erioigused, sealhulgas riigikaitseobjekti piiranguvöönd ning ohutusala.</p> <p>Eelnõu järgi võib Kaitsevägi Kaitseväe julgeolekualal, ajutisel julgeolekualal ning nende vahetus läheduses või Kaitseväe laeva ohutusosal vahetu ohu tõrjumiseks mehitamata õhusõiduki vastu kohaldada LennSi § 60² lõigetes 7–10 sätestatud meetmeid ja erivahendeid. Samas ei nähtu seletuskirjast, kas ja kuidas seondub see asjakohase Vabariigi Valitsuse korralduse punktiga 1.3, mille kohaselt lisandub mehitamata õhusõiduki lendamise piiramiseks geograafiliste koordinaatide piiritlemisel riigi julgeoleku või avaliku korra tagamise eesmärgil ohutusala kuni 50 meetri ulatuses maa-ala või ehitise kinnistu piirist, kui see on vajalik objekti töövõime säilitamise või ohu vältimiseks. Teeme ettepaneku seletuskirja vastavalt täiendada.</p>	
<p>4. Mehitama õhusõidukite vastased volitused. Eelnõu § 1 punktis 12 ja § 3 punktis 2 esitatud KKS-i ja Kaitseleidi seaduse (KaLS) muudatustega soovitakse muu hulgas luua lisavolitusi reageerimaks mehitamata Kaitseväe ja Kaitseleidi objektide kohal ning vahetus läheduses viibivatele mehitamata õhusõidukitele.</p> <p>Riigikantselei hinnangul ei ole otstarbekas lahendada riigiülest mehitamata õhusõidukitest lähtuva ohu ennetamise, väljaselgitamise ja tõrjumise probleemi ühe valitsemisala kaupa, andes sobivaid volitusi üksnes Kaitseväe ja Kaitseleidi esindajatele. Samaväärne või olemasolevate volituste seisukohalt isegi suurem murekoht on mehitamata õhusõidukitest lähtuv oht kogu nn kriitilisele taristule, sh riigikaitseobjektidele ning elutähtsa teenuse osutajate objektidele.</p> <p>Seetõttu tuleb valdkond lahendada tervikuna ning anda asjakohased volitused kõigile riigi julgeoleku, avaliku korra ja elutähtsate teenuste toimepidevuse seisukohalt oluliste objektide valdajatele või nende lepingupartneriks olevatele turvaettevõtjatele. Selleks tuleb koostada asjakohased LennSi, korrakaitseaduse ja turvategevuse seaduse muudatused. Seetõttu teeme ettepaneku kõnealused muudatused sellest eelnõust välja jätta ning ühendada sobival viisil terviklikku objektikaitset reguleeriva seaduseelnõuga selle koostamisel.</p>	<p>Arvestatud. Kõnealused muudatused eelnõust välja jäetud.</p>

<p>Lisaks on eelnõu § 3 punktiga 2 eelnõusse lisatavas §-s 84⁵ ebaselgeks, kas soovitakse reguleerida mehitamata õhusõidukeid (nagu pealkirjas) või ka muid sõidukeid (lõigete 2 ja 3 tekstis).</p>	
<p>5. Kaitseväe kehtestatavate piirangute ulatus. Eelnõu § 1 punktiga 12 KKSis lisatavas § 54² lõikes 4 nähakse ette, et Kaitseväe juhataja või tema poolt volitatud pädeva struktuuriüksuse ülem võib Kaitseväe julgeolekuala kaitse eesmärgil kehtestada julgeolekuala vahetus läheduses piiranguid isikute liikumisele, sõidukiga peatumisele, pildistamisele või filmimisele või muule tegevusele. Eelnõus ega seletuskirjas ei ole nende piirangute sisu ja olemust piisavalt selgitatud, sh milliseid piiranguid võib Kaitsevägi haldusaktiga kehtestada. Eriti täpset selgitust ja isikulist, ruumilist, ajalist, toimingulist piiritlemist vajavad need piirangud seetõttu, et need ei kohaldu üksnes Kaitseväe (alalisel või ajutisel) julgeolekualal, vaid ka selle vahetus läheduses.</p> <p>Samuti ei ole eelnõu § 54² lõikest 4 selgelt arusaadav, mida seadusandja soovib selle volitusnormiga volitada. Lõike sõnastusest ei nähtu – erinevalt seletuskirjast – et kõiki eelnõu §-s 12 kavandatud erimeetmeid võiks isiku suhtes kohaldada üksnes juhul, kui kaitseväelane on saanud selleks volituse Kaitseväe juhatajalt või tema poolt volitatud ülemalt. Seletuskirjas on selgitatud, et <i>eelnõuga lisatakse §-i 54² lõikesse 4 sätted julgeolekuala vahetus läheduses piirangute rakendamise otsustamise kohta. Piirangute rakendamise julgeolekuala vahetus läheduses otsustab Kaitseväe juhataja või tema volitatud pädeva struktuuriüksuse ülem. Enne sellise otsuse vastuvõtmist ei ole kaitseväelastel lubatud erimeetmeid kohaldada ega piiranguid rakendada. Kuna eelnõuga lisatavad erimeetmed on isikuvabaduste riive, peab sellise otsuse vastu võtma Kaitseväes kõige kõrgemal tasemel ning sellega antakse volitus nende rakendamiseks</i>“. Praegu kujundab lõike 4 sõnastus aga arusaama, et seadusega antakse Kaitseväe juhatajale või tema volitatud pädevale struktuuriüksuse ülemale õigus kehtestada julgeolekuala vahetus läheduses <u>mis tahes piiranguid</u>. Kuigi lõikes 4 on toodud piirangute näidisloetelu, jätab eelnõu avatuks võimaluse kehtestada ka muid piiranguid, mis võivad mõjutada julgeolekuala vahetus läheduses viibivate isikute õigusi ja vabadusi.</p> <p>Siit tekib omakorda küsimus, kas sellised õiguste ja vabaduste piirangud – olenemata sellest, kas tegemist on keeldude või käskudega – peaksid olema ammendavalt sätestatud seaduses. Seadus saab anda haldusorganile sealjuures aga volituse rakendada neid seaduses nimetatud piiranguid konkreetsete adressaatide või kõigi isikute suhtes, näiteks kindlaksmääratud territooriumil ja ajavahemikul. Praegu ei ole aga lõike 4 ja seletuskirja koosmõjus aru saada, mida soovitakse lõikega 4 volitada.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu ja seletuskirja täiendatud ja lisatud sättesse kehtestada piirangu või erimeetme kohaldamise ajaline ja ruumiline ulatus ning kehtestatud ammendav loetelu.</p>

<p>6. Kaitseväe aktide avaldamine Riigi Teatajas. Eelnõu § 1 punktiga 12 KKSis lisatavas § 54² lõikes 5 nähakse ette, et Kaitseväe juhataja või tema poolt volitatud pädeva struktuuriüksuse ülema poolt Kaitseväe julgeolekuala vahetus läheduses kehtestatud piirangud isikute liikumisele, sõidukiga peatumisele, pildistamisele või filmimisele või muule tegevusele tehakse isikule võimaluse korral teatavaks (...) või avaldatakse (...) Riigi Teatajas.</p> <p>Sätte kohaselt võib jätta adressaadi teavitamata, kui selleks puudub võimalus. Oleme seisukohal, et lõiget 5 tuleb muuta nii, et selles oleksid selgelt sätestatud viisid, kuidas piirangute kehtestamise haldusakt teatavaks tehakse, ning alused, mis juhtudel on lubatud jätta see isikule teatavaks tegemata.</p> <p>Lisaks võib sätte kohaselt piirangud avaldada Riigi Teatajas. Võimalik, et tegemist on Riigi Teataja seaduse § 2 lõike 4 punkti 5¹ kohaselt Riigi Teataja kolmandas osas avaldatava Kaitseväe juhataja või Kaitseväe juhataja volitatud ülema otsusega, mida võib tõesti Riigi Teatajas avaldada, kui see on seadusega ette nähtud. Samas ei ole eelnõus seletuskirjas sellekohaste aktide Riigi Teatajas avaldamist selgitatud. Teeme ettepaneku seletuskirja vastavalt täiendada.</p>	<p>Arvestatud osaliselt.</p> <p>Täiendasime eelnõuga loodava KKS § 54² lõiget 2, et erimeetme kohaldamisel peab sätestama ka selle ajalise ja ruumilise ulatuse.</p> <p>Lõikes 3 on sätestatud, et isikule tehakse piirangud teatavaks julgeolekualale või selle vahetusse lähedusse sisenemisel või muul viisil.</p> <p>Täpsem teavitamine piiraks Kaitseväe tegevust.</p> <p>Eelnõust jäetud välja Riigi Teatajas avaldamise võimalus.</p>
<p>7. Kohaldamise piirang. Eelnõu § 1 punktiga 12 KKSis lisatava § 54² lõike 6 kohaselt kohaldatakse sell paragrahvis sätestatud Kaitseväe laeva ohutusalas ainult Kaitseväe laeva sadamas või sadam akvatooriumis viibimise ajal. Viide on liiga üldine ning võimaldab sätet grammatilise tõlgendamise korr valesi mõista. Paragrahv § 54² reguleerib mitmeid küsimusi ja seab erimeetmete kohaldamisele piirangu (nt eelneva väljaõppe läbimise kohustus), mis ei tohiks sõltuda sellest, kas laev asub sadamas või sel akvatooriumis või mereala muus osas.</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Eelnõu muudetud ning samuti on nimetatud paragrahvis oleva lõike sõnastust muudetud nii, et see kehtib ka Eesti sise- ja territoriaalmeres ning ei sisalda viiteid teistele paragrahvidele, mis sätestavad meetmed, mida kohaldada võib.</p>
<p>8. Isikuandmete töötlemine. KKSis § 54¹ lõigete 1 ja 2 kohaselt võib Kaitseväge KKSis § 36 lõike 1 punktis 6 nimetatud ülesande täitmisel ehk kaitseväeluure teostamisel Kaitseväe julgeolekuala kaitseks:</p> <ul style="list-style-type: none"> * esiteks kontrollida olulise ohu väljaselgitamiseks ja tõrjumiseks isikuandmeid riigi, kohaliku omavalitsuse või muu avalik-õigusliku või eraõigusliku juriidilise isiku andmekogust, sealhulgas varjatult; * teiseks edasilükkamatul juhul kõrgendatud ohu väljaselgitamiseks, tõrjumiseks ja Kaitseväe julgeolekualal asuva vara või inimeste vastu suunatud ründe lõpetamiseks kasutada variandmeid ja 	<p>Vt selgitust Justiits- ja Digiministeeriumi kooskõlastuskirja punkti 2 juures.</p>

konspiratsioonivõtteid, isikut varjatult jälgida, peatada Kaitseväge julgeolekualal või selle vahetus läheduses viibiv isik, teda küsitleda ja nõuda temalt isikut tõendava dokumendi esitamist või kui see ei ole võimalik, siis tuvastada isikusamasus isiku antud andmete alusel ning kasutada pilti edastavat või salvestavat jälgimisseadmestikku.

Eelnõu § 1 punktiga 11 soovitakse neid volitusi oluliselt laiendada ning anda Kaitsevæele õigus töödelda mis tahes andmekogu andmeid, sh varjatult, lisaks senisele ka **Kaitsevæe julgeolekualal, selle vahetus läheduses või Kaitsevæe laeva ohutusosalal (mis tahes) ohu ennetamiseks, väljaselgitamiseks ja tõrjumiseks**. Seega loobutakse minimaalselt olulise ohu kahtluse olemasolu nõudest ning tuuakse sisse volitus kohaldada isikuandmete töötlemist ka **julgeolekuala vahetus läheduses või Kaitsevæe laeva ohutusosalal** avalduva ohu või selle kahtluse korral. Sellega soovitakse anda sisuliselt kogu Kaitsevæele julgeolekuasutustega samaväärsed volitused. KKS-i § 37 (Kaitsevæe volitused teabe kogumisel) lõiget 5 (*Kaitsevæe õigused julgeolekuala kaitsel sätestatakse käesoleva seaduse §-s 54¹*) küll ei soovita muuta, kuid sisuliselt laiendatakse senist julgeolekuala kaitses eesmärgil andmekogude andmete töötlemist ka muudele eesmärkidele ning ei nähta ette ka volitatud struktuuriüksuste nimetamist Kaitsevæe põhimääruses.

Variandmete, konspiratsioonivõtete, varjatud jälgimise ja jälgimisseadmestiku kasutamise volituste puhul loobutakse aga senisest piirangust, et neid võib kasutada ainult **edasilükkamatul juhul kõrgendatud ohu** väljaselgitamiseks või tõrjumiseks. See muudab äärmiselt riivavate toimingute tegemise lävendi kriitiliselt madalaks ning võimaldab Kaitsevæel julgeolekuala (vahetus) läheduses avalikus ruumis viibivaid isikuid varjatult jälgida ning nende suhtes konspiratsioonivõtteid kasutada ka üksnes mis tahes ohukahtluse korral.

9. Kaitseliidu julgeolekuala. Eelnõu §-ga 3 soovitakse luua uus õigusmõiste, Kaitseliidu julgeolekuala, ja sätestada sellel rakendatavad meetmed. Seletuskirjas viidatakse, et nii Kaitsevægi kui ka Kaitseliit on sõjaväeliselt korraldatud, nende põhifookus on suunatud riigi sõjalise kaitses võime tagamisele ning seda tehakse samadel põhimõtetel ja samasuguse varustusega. Samas ei nähtu eelnõust ega seletuskirjast, mida täpselt annab Kaitseliidu julgeolekualade loomine Kaitseliidu valvatavate objektidega võrreldes lisaks. Seletuskirjas on selgelt esile toodud, et plaanitud muudatused ei muuda Kaitseliidu valve korraldust. Seega soovitakse edaspidi hoida kasutusel kaks paralleelset süsteemi: Kaitseliidu alalised ja ajutised julgeolekualad ja Kaitseliidu valvatavad objektid. Seejuures teostavad mõlema valvet Kaitseliidu valvurid ja valves osalevad isikud.

Antud selgitus.

Eelnõus Kaitseliidu julgeolekuala ja Kaitseliidu valvatavate objektide sõnastust muudetud.

Lisaks selgitame, et Kaitseliidu julgeolekuala loomise teematikat tuleb vaadata kooskõlas teiste eelnõu sätetega. Julgeolekuala loomisel on kolm suuremat alaeesmärki:

Seletuskirjas esitatust jääb kokkuvõtlikult mulje, et eesmärk on ühtlustada Kaitseväe ja Kaitseliidu objektidel rakendatavaid erimeetmeid. Riigikantselei toetab lahendust, mille kohaselt on Kaitseväe ja Kaitseliidu objektidel võimalik kohaldada samu erimeetmeid, sõltumata nende valve korraldusest. Samas jääb ebaselgeks, miks ei korrastata selleks Kaitseliidu valve sätteid, sh ei vaadata üle Kaitseliidu valvurile antud (juba praegu laiu) volitusi ning Kaitseliidu valvatavate objektide loetelu või nende määramise tingimusi.

Kui aga peamine kitsaskoht seisneb selles, et Kaitseliidu valvataval objektil erimeetme kohaldamise volitusi soovitakse anda ka õppekogunemisel ja lisaõppekogunemisel osalevatele isikutele, kes ei ole Kaitseliidu liikmed, siis seda saab lahendada ka ilma Kaitseliidu julgeolekuala loomata vaid näiteks valves osalemise sätted muutes (lisades sinna praeguse eelnõu kohase KaLSi § 84¹ lõike 8). Kaitseliidu julgeolekuala loomise sätted olid algselt ka 20.12.2018 Riigikogu menetlusse võetud KaLSi muutmise seaduses (786 SE). Riigikogu menetluse ajal Siseministeeriumi ja Kaitseliiduga peetud arutelude tulemusena jõudis Kaitseministeerium järeldusele, et otstarbekam on siduda uus regulatsioon Kaitseliidu valvema ja jätta eelnõust välja Kaitseliidu julgeolekuala puudutav osa. Praegune eelnõu toob osa tollal tuvastatud Kaitseliidu julgeolekualaga seotud probleeme taas esile, sealhulgas valvurite ja valves osalevate isikute volituste ulatusega seotud küsimused ning Kaitseliidu ja Kaitseväe julgeolekualade kattuvus, näiteks juhtudel, kui toimub sõjaväeline väljaõpe, milles osalevad nii Kaitseväge kui ka Kaitseliit.

Eraldi jääb mõneti arusaamatuks, mida peetakse silmas julgeolekuala kaitse all ning kellel on sellekohane pädevus. Eelnõu järgi teostavad Kaitseliidu julgeolekuala kaitset Kaitseliidu valvurid ja valves osalevad isikud (viide KaLSi § 70 lõigetele 1 ja 1¹). Seletuskirja järgi tagavad julgeolekuala kaitset üksnes Kaitseliidu rahuaja ametikohal olevad tegevvälalased, kelle teenistusülesanne on julgeolekuala kaitse tagamine või Kaitseliidu tegevliikmed, kelle teenistuskohustus on julgeoleku kaitse tagamine ning kes on läbinud Kaitseliidu ülema määratud väljaõppe, samuti et erandina võib ajutise julgeolekuala kaitset tagada reservteenistusse kutsutud isik, kes peab olema läbinud KaLSi § 70 lõikes 3 nimetatud väljaõppe. Selgitatakse, et julgeolekuala kaitse hõlmab endas vahetu sunni kohaldamise võimalust.

- 1) Ühtlustada sõjalise riigikaitse ettevalmistamise ja elluviimisega seotud tegevusi ning rakendatavaid meetmeid. Julgeolekuala on KKS kaudu sisustatud mõiste, mis on riigikaitse valdkonnas üheselt arusaadav ja sisustatud. Arvestades Kaitseliidu järjest kasvavaid ülesandeid, on oluline ka ülesannete täitmiseks vajalikud vahendid sarnaselt sisustada ja eesmärgipäraselt korraldada.
- 2) Eelnõuga laiendatakse Kaitseliidu ülesannete täitmist viisil, kus ka Kaitseväe ülesannetesse kaasumisel antakse Kaitseliidule haldusorgani pädevused. Seega suureneb sõjalise ülesande täitmise maht ning selle tagamiseks ei piisa vaid valveteenistusest. Samuti on oluline, et kaasumiseks vajalike tegevuste ettevalmistamisel peab üldine korraldus ja regulatsioon olema sarnane Kaitseväe, kui ülesande andja regulatsiooniga.
- 3) Kaitseliit osutab valveid väga laia spektriga asutustele. Suur osa neist ei vaja julgeolekualaga sarnast korraldust. Ka Kaitseliidu objektid ei pruugi 100% ulatuses olla käsitletavad julgeolekualana ning selles osas teeb Kaitseliidu ülem igakordselt otsuse- kas objekt allub üldisele valvete

	<p>korraldusele või on vaja luua alaline või ajutine julgeolekuala.</p>
<p>10. Sõnastuslik märkus. Eelnõu § 4 punktis 3 on kasutatud paralleelselt sõnu „lipuriik“ ja „riikkondsus“. Teeme ettepaneku eelnõu sõnastust ühtlustada.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõus asendatud „lipuriik“ „riikkondsusega“.</p>
<p>11. Sõjavangide kohtlemine. Eelnõu §-ga 6 lisatakse riigikaitseadusesse (RiKS) sõjavangide kohtlemise peatükk. Selles nähakse muu hulgas ette, et sõjavangide pikaajaliseks kinnipidamiseks kasutatakse vanglaid. 12. augusti 1949 Genfi (III) konventsiooni artikli 22 kohaselt on keelatud paigutada sõjavange kinnipidamisasutustesse. Samas eelnõu kohaselt on sõjavangide esimene paigutamise valik just vangla. Eelnõu seletuskirjas on küll märgitud, et sõjavange ei ole plaanis hoida koos tavavangidega samas vanglas. Ebaselgeks jääb, kuidas seda korraldatakse, kuna Eestis ei ole plaani hoida selleks reservis suurt hulka vabu vanglakohti (mh on Eesti Vabariik on Vabariigi Valitsuse heakskiidul pidanud läbirääkimisi Rootsi Kuningriigiga ja saavutanud kokkuleppe Rootsi kinnipeetavate karistuse kandmises seni vaba olnud Tartu Vanglas).</p> <p>Sama konventsiooni artikli 39 järgi peab iga sõjavangide laager vahetult alluma vangis hoidva riigi regulaarväe vastutavale ohvitserile. Eelnõust jääb ebaselgeks, kuidas allutatakse Justiits- ja Digiministeriumi valitsemisalasse kuuluv vangla Kaitsevägele. Palume seletuskirja täiendada.</p> <p>Samuti nähakse eelnõuga RiKSi lisatava § 87⁸ lõikes 5 ette, et Vabariigi Valitsus võib määrusega kehtestada sõjavangide kinnipidamise ning asutustevahelise koostöö tingimused ja korra. Sätte sõnastuse järgi ei ole määrus kohustuslik, samas sätestatakse lõikes 6 detailselt, mida määrus võib sätestada. Samuti nähakse sama punktiga lisatavas § 87¹¹ lõikes 2 ette sõjavangidele tervishoiuteenuste osutamise korraldamise tingimusi ja korda reguleeriva määruse andmise võimalus aga mitte kohustus. Mõistlik on mõlemat volitusnormi muuta nii, et määruste andmine on kohustuslik.</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja täiendatud. Vabariigi Valitsuse volitusnormi on muudetud. Seisukoht, et sõjavangide kohtlemise Genfi (III) konventsiooni artikli 22 kohaselt on keelatud sõjavange paigutada kinnipidamisasutustesse, on väär. Genfi III konventsiooni mitmetest sätetest tulenevad nõuded, millele sõjavangide kinnipidamiskoht ehk sõjavangilaager peab vastama. Need puudutavad mh ruumide hügieenitingimusi ja tervislikkust, niiskustaset, turvalisust (varjendid), eraldamise võimalusi, liikumisvõimalusi, omavahelise suhtlemise võimalusi, õues viibimise võimalusi jne. Lisaks on üks peamised nõudeid, et sõjavangid peavad olema kriminaalkaristust kandvatest vangidest täielikult eraldatud. Artikli 22 esimese lõigu teises lauses öeldakse, et „[k]aristusasutusse võib [sõjavange] paigutada ainult erandjuhtudel, kui see on vangide endi huvides“. Eesti vanglate</p>

taristu on kaasaegne, nõutud olme- ja turvalisuse tingimused neis on tagatud ning eelnõu ja selle rakendusakti jõustumisel tagatakse vangla personalile vastav koolitus ning määratakse sõjavangide kinnipidamiskoha juhiks konventsiooni nõuetele vastav tegevvälane. Samuti on võimalik neis tagada kriminaalkaristust kandvatest vangidest täielik eraldatus, kui neid selles vanglas üldse viibib. Nende tingimuste täitmisel ei ole tegemist karistusasutusega, vaid vangla taristu baasil kohandatud sõjavangilaagriga Genfi III konventsiooni tähenduses. Seda toetavaid näiteid on ka Ukraina praktikas.

Arvestades Eesti riigi piiratud rahalist ja inimressurssi, on sõjavangide pikaajalise kinnipidamise kohtade sisseseadmine vanglate taristu baasil kõige realistlikum viis täita Genfi III konventsioonist tulenevaid kohustusi. Eelnimetatu on Välisministeeriumi kinnitatud seisukoht sõjavangide paigutamisest vangla taristule. Ka ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo on selle kasutamise heaks kiitnud.

Mis puudutab Tartu vangla väljarentimist Rootsi kinnipeetavate jaoks, siis on juba rendilepingu sõlmimisel arvestatud, et lepingus oleks klausel, mille alusel on võimalik sõjaolukorras Rootsi

	<p>kinnipeetavad evakueerida Rootsi. Samuti on selles lepingus märgitud, et oluline on arvestada vanglateenistuse võimega panustada siseturvalisusesse, laiapindsesse riigikaitseesse ning tegeleda sõja korral näiteks sõjavangide kinnipidamisega.</p>
<p>12. Tegevused sise- ja territoriaalmeres ning majandusvööndis – Kaitseväe nõusolek ja teavitamine. Eelnõu § 7 punktiga 6 soovitakse täiendada riigipiiri seadust (RiPS) §-ga 14², mille lõigete 1 ja 2 kohaselt on Eesti sise- ja territoriaalmeres taristu ja rajatiste hooldamisega seotud tegevused ning muud tegevused, mille tulemusena kogutakse või võidakse koguda andmeid merepõhja kohta, lubatud üldjuhul Kaitseväe nõusolekul ning riigiasutused, kes täidavad seadusega pandud ülesandeid merel, peavad teavitama Kaitseväge iga kuu esimeseks kuupäevaks selle kuu tegevustest, mis on seotud merelise taristu, mõõte- ja uurimissüsteemide ning navigatsioonimärgistuse paigalduse ja hooldustööde ning meremõõdistustega. Seletuskirja järgi peaksid seadusega pandud ülesandeid täitvad riigiasutused olema Kaitseväelt loa taotlemisest (või lõike 1 sõnastusest lähtudes Kaitseväe nõusoleku küsimisest) vabastatud, kuid eelnõus sellekohast sätet ei ole. Lisaks on seletuskirja mõjude osas sellel peatunud põgusalt ning märgitud, et mõju riigiasutuste korraldusele on väike. Seejuures on käsitletud ainult mõju Kaitseväe koormusele, mitte aga mõju teavitavate (või nõusolekut taotlevate) riigiasutuste korraldusele, kes peavad eelnõu kohaselt hakkama Kaitsevæele esitama sisuliselt oma järgmise kuu merel tehtava töö plaane. Teeme ettepaneku eelnõu sõnastust korrastada ning seletuskirja vastavalt täiendada.</p> <p>Eelnevaga seondub ka eelnõu § 4 punkt 2, millega täiendatakse majandusvööndi seaduse (MVS) § 11 lõikega 6¹, mille kohaselt peab isik, kelle omanduses, valduses või kasutuses on tehissaared, rajatised ja seadmestikud, teavitama Kaitseväge kõikidest kavandatavatest veealustest vaatlustegevustest ja hooldustöödest. Eelnõust ega seletuskirjast ei nähtu, miks on kasutatud RiPSi ja MVS-i sarnase sisuga sätetes erinevat struktuuri ja sõnastust (nt <i>taristu vs tehissaared, rajatised ja seadmestikud</i> või <i>veealused vaatlustegevused ja hooldustööd vs hooldamisega seotud tegevused, mille tulemusena kogutakse või võidakse koguda andmeid</i>). Kui silmas on peetud samade omadustega objekte ja samu või sarnaseid tegevusi, siis palume eelnõu ühtlustada. Kui soovitakse teadlikult erinevana sätestada sise- ja territoriaalmeres ning majandusvööndis tehtavatest tegevustest teavitamise ja nõusoleku küsimise</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu ja seletuskiri täiendatud ja antud selgitus.</p> <p>Majandusvööndi seaduses on kasutuses sõnastus „tehissaared, rajatised ja seadmestikud“ ning see on kooskõlas UNCLOS-ga kuna tegevus toimub majandusvööndis. UNCLOS-is tehakse vahet merealustel kaablitel, mis on iseseisvad (nagu näiteks ESTLINK kaablid) või kui need on osa osa meres asuvatest rajatistest, mistõttu termin „taristu“ ei sobi majandusvööndi režiimi, sest see tähendab</p>

<p>korda, siis tuleb see seletuskirjas selgemalt esile tuua lisaks praegu esitatud viitele, et majandusvööndis ei saa otsest loakohustust kehtestada selle erirežiimi tõttu.</p>	<p>igasuguseid merealuseid kaableid, olenemata sellest, kas need osa mõnest meres asuvast rajatisest või on iseseisvad. Kuna rannikuriigil on õigus oma territoriaalmeres reguleerida korrakaitse jms seotut märksa suuremas mahus, siis ei pea ka vahet tegema merealuste kaablite osas, vaid võib kasutada ühte terminit, mis kirjeldab kõiki kaableid, torusid, seadmestikke jms – „taristu“.</p>
<p>13. Jõu kasutamine tsiviilõhusõidukist tuleneva ohu tõrjumiseks. Kehtiv KKS ei reguleeri seda, kuidas toimub rahuajal Eesti õhuruumis olevast tsiviilõhusõidukist (v.a nn renegaadist) tuleneva ohu tõrjumine ja selleks jõu kasutamise otsustamine. Sobivad relvad ja muud vahendid sellise ohu tõrjumiseks on üksnes Kaitseväel ning rahvusvahelise sõjalise koostöö raames Eesti õhuruumis viibivatel välisriigi relvajõududel. Asjakohased otsused tuleb teha võimalikult kiiresti ning teatud juhtudel juba nn eelautoriseeringuna. Sellisel juhul peab reageerimine ühtaegu lähtuma praktilisest vajadusest ja Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni käsuahtelas olevate relvajõudude toimimise süsteemist ning olema samal ajal kooskõlas Eesti õigusega. Seetõttu ei ole kehtivas KKSis ette nähtud tavapärase rahuaegse sõjalise jõu kasutamise regulatsioon asjakohane. Palume täiendada eelnõu vastavate KKS-i ja RiKS-i muudatustega. Asjakohased sõnastusettepanekud on Riigikantselei Kaitseministeeriumile töötasandil esitanud.</p>	<p>Pakutud sõnastusettepanekud ei ole asjakohased ning vajavad eraldi analüüsimist. Seisukohtadest on riigikantseleid koostöötasandil teavitatud.</p>
<p>14. Lisateemad. Lisaks eelnõus sisalduvatele muudatustele on selle koostamise käigus varem kõne all olnud probleeme, mida lõppversioonis ei käsitleta. Teeme ettepaneku nendele veel kord tähelepanu pöörata ning nende muutmise vajadust ja võimalust hinnata, arvestades seda, et eelnõu üks eesmärke on võimalikult terviklikult parandada mereolukorrateadlikkust ja -julgeolekut ning vähendada ebakõlasid ja puudujääke seadustes. Esitame lühidalt olulisemad teemad ning teeme ettepaneku neid eelnõus käsitleda.</p>	<p>Arvestatud osaliselt.</p>
<p>14.1. Ehitusseadustiku § 130 lõike 3 punktist 4 tuleneb Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti (TTJA) riikliku järelevalve pädevus, mis seisneb ehitise kaitsevööndi ja seal tegutsemise nõuete täitmise kontrollimises. Säte kohaldub ka merealal asuva ehitise kaitsevööndis. Praktikast ei ole see</p>	<p>Mitte arvestatud.</p>

<p>mõistlik ega rakendatav, kuna tegelikult puudub TTJA-l võimekus merel reageerida ning seda saab teha ainult Kaitsevägi. Teeme ettepaneku eelnõu asjakohase muudatusega täiendada.</p>	<p>Ettepanek ei puuduta käesoleva seaduse eesmärki. Lisaks on TTJA-l võimalik paluda Kaitseväelt ametiabi korras abi.</p>
<p>14.2. MVS § 52 lõike 4 järgi võib Kaitsevägi või Politsei- ja Piirivalveamet pidada rikkumise põhjuste väljaselgitamiseks kinni laeva, mille kapten laeva sisenemisel laevaliikluse korraldamise süsteemi tööpiirkonda ei teata laevaliiklusjuhile sisenemisest, ei täida liiklemise korda või ei pööra tähelepanu laevaliiklusjuhi väljakutsetele. Sellises sõnastuses säte ei ole selge ega kooskõlas teiste sarnaste Kaitseväe või politsei volitusi reguleerivate sätetega. Selguse ja kooskõlas saavutamiseks tuleb täpsustada nii meetme tingimusi, sisu (sh terminid) ja rakendajaid kui ka muuta asukohta seaduses. Teeme ettepaneku hinnata kooskõla MVS-i (eriti § 14 „Ujuv vahendite kinnipidamine“), MSOS-i (eriti § 52 lõige 4 „laeva ... võib Kaitsevägi või Politsei- ja Piirivalveamet rikkumise põhjuste väljaselgitamiseks kinni pidada“) ja RiPS-i (eriti § 13 „Rahumeelne läbisõit territoriaalmerest“) vahel ning vajadusel lisada eelnõusse muutmissätteid, et KKS-is ja viidatud seadustes sätestatud Kaitseväe tegevuse õiguslikud alused ei konkureeriks omavahel. Samuti tuleb lisada muudatus, mis reguleerib sõnaselgelt, kes kohaldab meetet Kaitseväe ning politsei ühispädevuse puhul. Ilmselt on otstarbekas lähtuda lähimuse põhimõttest, kuid see tuleb ka seaduses esile tuua.</p>	<p>Antud selgitus. Eeldame, et mõeldud on MSOS-i, mitte MVS. Kuna MSOS-i paragrahvid 52 ja 53 on omavahel seotud ning vajavad tervikuna ülevaatamist, kuid samas ei ole vahetult seotud käesoleva eelnõu eesmärgiga, on mõistlik Kliimaministeeriumil tulevikus, kui tekib vajadus MSOS-i muuta, korrastada ka neid mõlemaid paragrahve. Ainult § 52 lõike 4 täpsustamisest ei piisa. Samas ei takista ei selle lõike asukoht ega sisu otseselt ülesande täitmist ka siis mitte, kui ei ole selgelt kirjas, kumb asutus reageerima peaks. Seda on võimalik lahendada kahe valitsusasutuse omavahelise kokkuleppega, nii nagu seda tehakse ka muudel juhtudel, kui mõnda ülesannet jagatakse (nt MSOS-is on selliseks ülesandeks järelevalve väikelaevade ja jettide üle, kus asutusi on kolm, kel see riikliku järelevalve ülesanne).</p>
<p>14.3. MVS § 14, mis reguleerib ujuv vahendite kinnipidamist ja arestimist, käsitleb muu hulgas pädevate riigiasutuste volitusi saada ujuv vahenditelt teavet ja vajaduse korral neid kinni pidada, samuti teatud tingimustel jälitada, peatada ja arestida. Lisaks käsitletakse selles lipuriigi teavitamist ujuv vahendi arestimisest, kohtuasja algatamisest ja süüdlaste vastutuse määrast ning ujuv vahendi ja laevapere vabastamist. Paragrahv on vananenud ja vajab lisaks eelmises punktis märgitule terviklikku laiendamist ja sõnastuslikku korrastamist, mh kooskõlas KorSi terminoloogiaga.</p>	<p>Antud selgitus. MVS tervikuna on vananenud ning vajab tervikuna ülevaatamist, mitte ainult selle § 14. Kuna MVS-is on mitme ministeeriumi valitsemisalas olevaid ülesandeid, on vaja kokku leppida, milline ministeerium MVS-i uue tervikteksti koostamise enda peale võtab ja selle ellu viib. Selline ülesanne aga ei ole käesoleva eelnõu eesmärk, mistõttu</p>

	teeme ettepaneku see kas eraldi või mõne muu merendust sisaldava eelnõu tegemisel seada üheks eesmärgiks.
<p>14.4. KKSiga on antud Kaitseväele riikliku järelevalve pädevus ning vahetu sunni volitused. Samas ei ole Kaitseväel õigust kasutada riikliku järelevalve ülesande täitmisel sõjarelva ja lahingumoonna. See raskendab või isegi muudab võimatuks rakendada tulemuslikult Kaitseväe riikliku järelevalve pädevust, eriti merel. Teeme ettepaneku asjakohane säte eelnõusse lisada.</p>	<p>Antud selgitus. See väide on ebakorrekne, sest Kaitsevägi võib kasutada praegu sõjarelvi ja teatud lahingumoonna. Automaattulirelv on ka sõjarelv, KorSi § 78⁴ sätestab, et lisaks politseile võib ka Kaitsevägi korrakaitse ülesande täitmisel teatud liiki lahingumoonna kasutada. KorSi § 78² punkt 1 nimetab, et Kaitsevägi võib kasutada ülesande täitmiseks teenistusrelva. Kaitseväelase teenistusrelvad on sõjaväerelvad ning nende hulka kuuluvad ka sõjarelvad (vt kaitseministri 09.07.2018 määruse nr 9 § 2). Oluline on korrakaitse ülesande täitmisel arvestada proportsionaalsusega, et kasutatakse tulirelva, mis on proportsionaalne selle ülesande täitmiseks, ohu kõrvaldamiseks.</p>
<p>14.5. RiPSi rahumeelset läbisõitu puudutavate sätete sõnastuste ebakõlad. Teeme ettepaneku vaadata üle nii RiPS kui ka selle alusel kehtestatud piirirežiimi eeskirja asjakohased sätted ning need ühtlustada.</p>	<p>Antud selgitus. Analüüs on tehtud ning pärast eelnõukohase seaduse jõustumist, algatatakse lähiajal Vabariigi Valitsuse 17.09.1997 määruse nr 176 „Piirirežiimi eeskirja kinnitamine“ uue tervikteksti koostamine, et see viia kooskõlla kehtiva normitehnikaga ning Schengeni piirieskirjadega.</p>
<p>Justiits- ja Digiministerium II kooskõlastusring – mitte kooskõlastatud 02.02.2026 nr 8-2/100</p>	

<p>1. Eelnõu § 1 p 3 (KKS § 3¹ lg 6¹) – eelnõu kohaselt võidakse välisriigi relvajõude kaasata riiklikku järelevalvesse Kaitseväge koosseisus. Palume seletuskirjas üheselt välja tuua, et välisriigi relvajõude kaasatakse vaid Kaitseväge koosseisus ja mitte iseseisvalt.</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja täiendatud.</p>
<p>2. Eelnõu § 1 p 4 (KKS § 3² lg 3) – leiame, et välisriigi relvajõudude kaasamine Eestis toimuvasse riiklikusse järelevalvesse on sedavõrd oluline teema, et kaasamise tingimused ja kord tuleb sätestada seaduses. Kuivõrd eelnõu tasandil ei ole kaasamise tingimusi ega korda ka üldisel tasandil reguleeritud, jääks kogu valdkonna reeglistiku kehtestamine täitevvõimu kätte. See aga ei pruugi olla kooskõlas põhiseadusest tuleneva olulisuse põhimõttega. Seega palume kaasamise korra ja tingimused vähemalt põhilises osas sätestada seaduse tasandil.</p>	<p>Antud selgitus. Kehtiv RiPS sätestab juba täna välisriigi relvajõudude kaasamise võimaluse väga üldiselt. Antud eelnõu eesmärk on seda kaasamist õigusselgemaks kirjutada ja konkretiseerida. Eelnõu kohaselt kaasatakse välisriigi relvajõud alati KV koosseisus, KV kaasamine on juba eraldi institutsioonina nii KorSi kui teistesse valdkondlikesse seadustesse sisse kirjutatud. Leiame, et välisriigi relvajõudude kaasamine kavandataval kujul on oluliselt selgemalt seaduse tasandil reguleeritud kui praegune kehtiv RiPS. Mõte on ikkagi see, et välisriigi relvajõud on erandkorras Eesti riigi käepikenduseks, seega mitte mugavusest vaid hädavajadusest konkreetses olukorras. Samuti on riigipiiri kaitse ja kontrolli meetmed merealadel suuantud eelkõige välisriigi laevade ja Eestisse saabuvate välisriigi kodanike kontrollimisele. Toodud näide ei päde (võõra riigi mehed, võõras vormis peatavad ja vaatavad läbi auto Eesti territooriumil, oskamata adreessadile selgeks teha, mida ja miks teevad), kuna välisriigi relvajõud selles olukorras oleksid ikkagi KV käsuaehelasse integreeritud, mitte ei toimiks nõ omapead.</p>

	<p>KV ülesanne ei ole maismaapiiri valvamine, seega adresseeritakse olukorda, kus KV on hüpoteetiliselt maismaal riigipiiri valvamise ülesandesse PPA poolt kaasatud ning kaasatava KV koosseisus on ka välisriigi relvajõudude liikmed. Eelnõu loob kõigest võimaluse kaasata koos KV-ga ka välisriigi relvajõudude liikmeid. Kui on oht, et PPA ei suuda tagada kaasatavate puhul piisavat Eesti keele oskust, siis saab kaasamisest üldse loobuda või kaasata ainult kaitsevaelasi. Kaasamine ei ole kohustus, mida PPA peab ilmtingimata tegema vaid võimalus, kui selleks tõesti vajadus tekib.</p>
<p>3. Eelnõu § 1 p 8 (KKS § 49 lg 1¹) – palume kaaluda, kas muudatuse sõnastus on täpne ja vastab soovitud sisule. Eelnõuga pakutud sõnastus jätab mulje, et riigipiiri seadus (RiPS) sätestab erimeetmete kohaldamisele korraaitseadusega võrreldes erisusi. Seda aga RiPS siiski ei tee. Seletuskirjast nähtuvalt tahetakse pigem piiritleda sisulist ülesannet – taristu kaitsega tegeleb Kaitsevägi KKS alusel selles osas, mis jääb katmata RiPSist tuleneva riigipiiri valvamise ülesandega (riigipiiri valvamise ülesanne sisaldab piirireziimi tagamist, mis omakorda hõlmab osaliselt ka taristu kaitsega seonduvat). Palume sõnastus üle vaadata ja korrigeerida.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu muudetud.</p>
<p>4. Eelnõu § 1 p 11 koosmõjus punktidega 14-16 (KKS § 50) – kordame juba varem tehtud märkust mõiste “julgeolekuala vahetu lähedus” äärmiselt avara sisu kohta. Arvestades, et eelnõu § 1 punktidega 14–16 antakse Kaitsevæele õigus kohaldada intensiivselt põhiõigusi riivavaid meetmeid, võimaldavad normid koostoides Kaitsevæele sisuliselt piiramatut sekkumisõigust. Seejuures võimaldatakse isikute õiguste piiramist rahuajal. Palume eelnõu sõnastust kitsendada.</p>	<p>Antud selgitus. Nii nagu erinevatel aruteludel oleme selgitanud, et tegelikkuses ei saa julgeolekuala vahetut lähedust meetrites kirja panna. Iga keskkond, kus KV oma ülesandeid täidab, on oma olemuselt erinev. Metsad, linnad, külad jne on kõik erinevate omadustega. Kõiki neid omadusi võetakse arvesse, kui minnakse ülesannet täitma ja ajutist julgeolekuala kehtestama. Seetõttu ei</p>

	<p>ole julgeolekuala kaitse eesmärki arvesse võttes võimalik näiteks meetrites julgeolekuala vahetut lähedust kindlaks määrata, kuivõrd ajutine julgeolekuala ja selle vahetu lähedus sõltuvad keskkonnast endast. Seetõttu on oluline, et KV saaks hinnata julgeolekuala ja selle vahetu läheduse ulatust, et võimalikult tõhusalt täita julgeolekuala kaitse eesmärki. Kavandatava proportsionaalsuse sätte eesmärk on selguse huvides rõhutada, et seda kaalutusõigust rakendades peab KV võtma arvesse keskkonda julgeolekuala ja selle vahetut lähedust määrates ning tegema seda viisil, mis isikute õigusi kõige vähem riivab. Samal põhimõttel toimiks ka erimeetmete rakendamine julgeolekuala vahetus läheduses, kus näiteks peaks hindama jälgimisseadmestiku kasutamise vajadust ja ulatust. Jälgimisseadmestiku kasutamine võiks olla põhjendatud näiteks julgeolekualani viiva metsatee jälgimiseks julgeolekualast kümne meetri kaugusel ühel juhul, kuid viiekümne meetri kaugusel teisel juhul. Eesmärk on see, et KV saaks seda mõistlikult ja kõrvalisi isikuid arvesse võttes hinnata.</p>
<p>5. Eelnõu § 1 p-d 12-13 (KKS § 54) – ajutine julgeolekuala tuleb eelnõu kohaselt tähistada, kuid Kaitseväe sisemise aktiga (Kaitseväe juhataja kehtestatud tingimustel ja korras) võib selle jätta tähistamata. Palume selgitada, kuidas tagatakse järelevalve Kaitseväe sisemise õigusakti õiguspärasuse ja proportsionaalsuse üle. Lisaks juhime tähelepanu, et kui ajutine julgeolekuala on tähistamata, siis ei</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu muudetud.</p>

<p>saa sellel piirata isikute põhiõigusi, sest isikud ei tea, et nad viibivad kõrgendatud käitumisnõuetega alal.</p>	
<p>6. Eelnõu § 1 p 14 (KKS § 54¹ lg 1) – sätte kohaselt võib Kaitsevägi julgeolekualal või selle vahetus läheduses ohu ennetamiseks, väljaselgitamiseks või tõrjumiseks, samuti julgeolekualal asuva vara või isiku vastu suunatud ründe lõpetamiseks töödelda andmekogude andmeid. Palume kaaluda, kas ohu ennetamine, väljaselgitamine ja tõrjumine ei hõlma juba ka isiku ja vara vastu suunatud rünnet. Kordame oma soovitusi, et varjatud andmetöötlust puudutav osa (KKS § 541 lg 1) vajab eelnõuga kavandatavaid muudatusi kogumis arvesse võtvat põhiseaduspärasuse analüüsi. Ei saa nõustuda märkuste tabelis antud selgitusega, et varjatud andmetöötlus ei vaja uut põhiseaduspärasuse analüüsi, sest see ei ole käesoleva eelnõuga KKSis lisatud, vaid on eksisteerinud KKSis aastaid ning aastal 2019 on Riigikohus hinnanud oma otsuses 5-19-38 kogu KKS § 54-1 põhiseaduspärasust (p 66) ning leidnud, et abstraktselt hinnates on KKS § 541 lg 1 ja lg 2 p 1 põhiseadusega kooskõlas (p 105). Juhime siiski tähelepanu, et eelnõus ettenähtud muudatusega soovitakse isikuandmete erinevatest andmekogudest varjatult töötlemise õigust laiendada, sest lävendina on ohu tase allapoole toodud (vt kehtiva KKS § 54¹ lg 1), ülesandeid on juurde lisatud (sh lisandunud julgeolekuala vahetu lähedus) ja Kaitsevägi üldmõistena kasutusele võetud.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu muudetud.</p>
<p>7. Eelnõu § 1 p 15 (KKS § 542 lg 2) – sätte kohaselt on KKS §-des 543–5411, § 5412 lõikes 1 ja §-s 55 sätestatud erimeetme kohaldamine lubatud kuni Politsei- ja Piirivalveameti saabumiseni, välja arvatud juhul, kui riikliku järelevalve teostajaks ja süüteo kohtuväliseks menetlejaks on Kaitsevägi. Märgime, et sätte sisu jääb arusaamatuks. Kaitsevägi võib tegutseda kas julgeolekuala julgeoleku tagamiseks (riigikaitse suund), edasilükkamatutu pädevusega korrakaitseorganina või oma järelevalvepädevusega korrakaitseorganina. Konstruktsioon, kus korrakaitseorgan kohaldab järelevalvemeetmeid vaid politsei kui üldkorrakaitseorgani saabumiseni, on omane eelkõige edasilükkamatu pädevuse puhul. Kõnealune säte ei reguleeri aga Kaitseväge tegutsemist edasilükkamatu pädevusega korrakaitseorganina, vaid annab Kaitsevæele ulatusliku sekkumisõiguse julgeolekuala julgeoleku tagamiseks. Arusaamatuks jääb, miks peab sellise ülesande täitmise sekkuma politsei üldkorrakaitseorganina. Palume kaaluda sätte vajalikkust või sõnastada säte täpsemaks.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu muudetud.</p>
<p>8. Eelnõu § 1 p 15 (KKS § 54² lg 4) – säte ütleb, et sama paragrahvi lõikes 3 nimetatud eesmärgil kehtestatavad piirangud tehakse isikule võimaluse korral teatavaks julgeolekualale või selle vahetusse lähedusse sisenemisel või muul viisil või avaldatakse asjakohaste riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse kodulehel.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu muudetud.</p>

<p>Palume sättest välja jätta sõnad „võimaluse korral“. Kui Kaitseväe juhataja on oma õigusaktiga kehtestanud julgeolekuala vahetus läheduses piiranguid, saab tõenäoliselt tegemist olla üldkorraldusega (haldusakt). Juhime tähelepanu, et haldusmenetluse seaduse kohaselt on haldusakti kehtivuse eelduseks selle adressaadile teatavastegemine, teatavastegemine võib seejuures aset leida erinevatel viisidel, muuhulgas ka avaliku teatavaks tegemise teel (HMS § 62 lg 3). Teatavaks tegemata ei saa haldusakt kehtida ega tekitada õigusi või kohustusi.</p>	
<p>9. Eelnõu § 1 p 15 (KKS § 54⁵) – eelnõu kohaselt saab Kaitsevägi kehtestata teatud kohas viibimise keelu, viibimiskeelu ala võib hõlmata ka inimese elukohta või töökohta. Viibimiskeelu ala tuleb eelnõu kohase KKS § 545 lg 2 järgi võimaluse korral arusaadavalt tähistada. Juhime tähelepanu, et viibimiskeeld peab olema seotud konkreetse kohaga, eriti kui see toob kaasa inimese jaoks väga kaalukaid piiranguid (takistused elu- või töökohta pääsemisel). Viibimiskeelu ala peab oleme üheselt määratletud ja seega saab seda ka tähistada. Keeldu, mis ei ole selgelt määratletud ja tähistatud, ei ole võimalik õiguspäraselt järgida. Palume ka siit sõnad „võimaluse korral“ välja jätta.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu muudetud.</p>
<p>10. Eelnõu § 1 p 15 (KKS § 54⁷) – palume kaaluda, kas lõikes 1 on õigesti sõnastatud ohu astmed. Korrakaitstes tähistavad terminid „oluline oht“ ja „vahetu oht“ erinevaid olukordi. Kas eelnõu puhul peetakse silmas pigem vahetut olulist ohtu või tahetaksegi eristada vahetut ja olulist ohtu? Viimasel juhul saab korrakaitse seaduse tähenduses vahetu olla ka igasugune muu oht (kõrgendatud oht, lihtoht) ja oluline oht seejuures vahetu olema ei pea.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu muudetud.</p>
<p>11. Eelnõu § 1 p 15 ja § 4 p 9 (KKS § 54¹² lg 1, KaLS § 84⁶ lg 1) – eelnõuga sätestatakse kaitseväge õigus kasutada jälgimisseadmestikku ja liikuvkaamerat. Kaitseministeerium on sätte kohta selgitanud, et heli salvestamine on vaja vormikaameral isikute õiguste tagamiseks vaidluse korral. Seega toetab Justiits- ja Digiministeerium heli salvestamist üksnes vormikaamera puhul, mitte aga nt liikuvkaamera puhul. Liikuvkaamera võib olla ka nt droon ning inimesel puudub teadmine, et tema juttu salvestatakse. Seega tuleb eelnõus ette näha, et heli ja pilti võib salvestada üksnes vormikaameraga, muud seadmed võivad salvestada üksnes pilti. Teeme ettepaneku sõnastada säte järgmiselt (muudetav osa alla joonitud): (1) Kaitseliit võib Kaitseliidu julgeolekualal ja selle välispiirilt nähtavas vahetus läheduses toimuva jälgimiseks kasutada pilti edastavat või salvestavat jälgimisseadmestikku või liikuvkaamerat või pilti ja heli salvestavat vormikaamerat teabe salvestamiseks (edaspidi salvestis), kui see on vajalik Kaitseliidu julgeolekuala või sellel viibivate isikute, vara ning salastatud teavet ähvardava ohu ennetamiseks, väljaselgitamiseks või tõrjumiseks või nende vastu suunatud ründe lõpetamiseks.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu muudetud.</p>

<p>12. Eelnõu § 1 p 15 ja § 4 p 9 (KKS § 54¹² lg 7, KaLS § 84⁶ lg 5) – eelnõuga sätestatakse andmesubjekti õigused, mida on võimalik piirata. Juhime tähelepanu, et ükski andmesubjekti õiguste piirang ei tohi olla tähtajatu. Palume sätet täiendada selliselt, et piirangul on ka ajaline mõõde. Teeme ettepaneku sõnastada sätted järgmiselt: (7¹) Andmesubjekti õigusi võib piirata seni, kuni see on käesoleva paragrahvi lõikes 7 nimetatud eesmärgi täitmiseks vajalik.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu muudetud.</p>
<p>13. Eelnõu § 1 p 15 (KKS § 54¹³ lg 3) – sätte kohaselt säilitatakse meetme protokollid andmeid või Kaitseväes kehtivat isikuandmete töötlemise dokumentatsiooni vastavalt dokumentide säilitamise üldisele korrale Kaitseväes. Juhime tähelepanu, et isikuandmete säilitamise tähtaeg tuleb ette näha seadusega. Palume sätte sõnastust muuta, tuues konkreetne isikuandmete säilitamise tähtaeg.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu muudetud.</p>
<p>14. Eelnõu § 3 p 3 (JAS § 34⁶ lg 1²) – sätte kohaselt võib läbi vaadata üksnes kehal kantava asja, keha läbi vaatamine on keelatud. Võttes arvesse, et kehal kantavad asjad on ka ehted, rõngad jne, siis palume selgitada, kuidas saab öelda, et keha läbivaatamine on keelatud.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu muudetud.</p>
<p>15. Eelnõu § 4 p 9 (KaLS § 84¹). Eelnõuga nähakse ette ka Kaitseleidule julgeolekuala regulatsioon. Erinevalt Kaitseväe julgeolekualast (KKS § 50) on Kaitseleidu regulatsioon palju laiem, sest julgeolekualaks võib olla ka „seade“. Jääb arusaamatuks, millega selline erisus on põhjendatud. Sisuliselt tekib Kaitseleidul (sest julgeolekuala määramise täpsemad tingimused ja korra kehtestab KL ülem ning üksnes tähistamise korra ja tingimused minister) võimalus seadmega avalikus ruumis liikudes nõ tekitada julgeolekuala ja kasutada selle kaitseks erinevaid piiravaid meetmeid ja vahetut sundi ning tulirelva. Samuti võib Kaitseleid eelnõu kohaselt kasutada jälgimisseadmetikku ja seda juba ohu ennetamiseks. Kaitseleidu julgeolekuala kaitset võib teostada mh ka reservväelane. Kokkuvõttes leiame, et selline hoomamatu välise mõjuga säte tuleb eelnõust välja jätta.</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Eelnõu muudetud. Julgeolekuala on territoorium või ehitised. Julgeolekuala kaitset teostavate isikute ringist on reservväelane välja jäetud.</p>
<p>16. Eelnõu § 5 p 2 (KorS § 16³ lg 3) – sättega kehtestatakse nõue, et välisriigi relvajõud kaasatakse riiklikku järelevalvesse Kaitseväe koosseisus. Seletuskirjas tuuakse sõnaselgelt, et välisriigi relvajõude saab kaasata üksnes Kaitseväe koosseisus ja selliselt ei rikuta ka riigi tuumikülesande delegeerimise keeldu. Siiski lubab sätte sõnastus sellest nõudest teha erandi välislepinguga. Seletuskiri sellise erandi sätestamise vajalikkust ei selgita. Palume erandi tegemise võimalus kas eelnõust välja jätta või põhjendada selle vajalikkust, samuti seda, kuidas sel juhul oleks tagatud riigi tuumikülesande delegeerimise keelust kinnipidamine.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu muudetud.</p>
<p>17. Eelnõu § 5 p 3 (KorS § 16² lg 5) – sättega antakse välisriigi relvajõududele luba kasutada riiklikus järelevalves oma relva. Palume sätet täiendada selliselt, et tagatud oleks vaid selliste relvade kasutamine, mis ka Eesti kehtiva õiguse kohaselt riiklikus järelevalves lubatud on.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu muudetud.</p>

<p>18. Eelnõu § 8 (VangS) – eelnõu kohases regulatsioonis puudub säte selle kohta, millise seaduse alusel on võimalik sõjavange läbi otsida või nende suhtes kasutada füüsilist jõudu, teenistusrelva või erivahendeid. Palume eelnõusse vastav regulatsioon luua või sõnastada otsene viide kohaldatavale õiguslikule alusele.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu muudetud.</p>
<p>19. Eelnõu § 12 p 5 (VangS § 5³ lg 1² p 7) – sätte kohaselt kantakse sõjavangide andmestikku mh andmed sõjavangi järelevalve kohta. Palume eelnõus täpsustada, milliseid järelevalve andmeid töödeldakse – hõlmatud peaks olema ka andmed läbiotsimise ning füüsilise jõu, teenistusrelva või erivahendi kasutamise kohta. Samuti palume eelnõu seletuskirjas andmekoosseisude loetelu juurde lisada, mis eesmärgil nimetatud andmeid töödelda vaja on. Seletuskirjas ei ole infot, mis võimaldaks hinnata, kas nende andmete töötlemine on vajalik, sh kas see on kooskõlas IKÜM-i minimaalsuse ja eesmärgipärasuse põhimõttega.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu muudetud.</p>
<p>20. Eelnõu § 8 (VangS) – märgime, et sõjavangide andmestiku regulatsioon peaks jõustuma 01.01.2027, et tagada vangiregistri arendustegevuseks vajalik aeg.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu muudetud.</p>
<p>21. Palume arvestada ka käesoleva kirja lisan esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud märkustega.</p>	<p>Arvestatud.</p>